

การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อม
ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

สารนิพนธ์
ของ
นางสาวบัวอังกค์ ศรีสุวรรณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา
พฤษภาคม 2549

การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อม
ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

สารนิพนธ์
ของ
นางสาวบัวอังกค์ ศรีสุวรรณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา

พฤษภาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อม
ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

บทคัดย่อ
ของ
นางสาวบัวณรงค์ ศรีสุวรรณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษา
พฤษภาคม 2549

บัวอองค์ ศรีสุวรรณ. (2549). การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อม
ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ ฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : รศ.ดร. วินัย วีระวัฒนานนท์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว
ต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยว
ชาวต่างประเทศที่เดินทางไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวน 50 คน โดยใช้
แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยส่วน
ใหญ่อายุระหว่าง 16 - 24 ปี รองลงมาคืออายุ 25 - 34 ปี, อายุ 45 ปีขึ้นไป และอายุ 35 - 44 ปี
ตามลำดับ จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี รองลงมาคือ ปริญญาตรี ปริญญาโท และ
ปริญญาเอก ตามลำดับ สำหรับอาชีพ ส่วนใหญ่ของนักท่องเที่ยวคือ นักเรียน/นักศึกษา แม่บ้าน
ผู้เกษียณอายุ ครู/อาจารย์ และประกอบธุรกิจส่วนตัว ตามลำดับ และพบว่า

1. วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ในเขตอุทยานแห่งชาติ
เขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการค้นหาประสบการณ์แบบใหม่
มากที่สุด
2. การเดินทางท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยว
ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เป็นครั้งแรก มีผู้ร่วมเดินทางระหว่าง
2 - 10 คน ส่วนใหญ่เดินทางมากับบริษัททัวร์ และระยะเวลาการพัก 1 - 2 คืน
3. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านสื่อ มีความสัมพันธ์กับความ
คิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมของนักท่องเที่ยว ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
4. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ
เขาใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับสูง
5. การให้คุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น
ของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
6. วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของ
นักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

7. การให้คุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวเห็นด้วยว่าไม่ควรนำสิ่งของจากธรรมชาติมาจำหน่าย แม้ว่าธรรมชาติจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ปัญหาสิ่งแวดล้อมตามสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้ มักจะถูกทะเลาะจากผู้ที่เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยวเห็นด้วยว่า ข้อเสนอที่มีส่วนช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การซื้อสินค้าที่เป็นดอกไม้ป่าหรือสัตว์ป่าไม่ใช่การแสดงว่าได้มาถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ใช่หน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเท่านั้น และนักท่องเที่ยวเห็นด้วยว่า โดยทั่วไปการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

A STUDY OF TOURISTS' OPINIONS ON ENVIRONMENTAL CONDITIONS
AT KHAO YAI NATIONAL PARK

AN ABSTRACT
BY
MISSBUA-ANONG SRISUWAN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree Elementary Education
at Srinakharinwirot University
May 2006

Bua-Anong Srisuwan. (2005). *A Study of Tourists' Opinions on Environmental Conditions at Khao Yai National Park*. Master's Project, M.Ed. (Elementary Education).
Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Project Advisor : Prof. Dr. Winai Weerawatananon.

The Objective of this research is to study the factors affecting on the tourists' opinions on environment conditions at Khao Yai National Park. The sample size is 50 tourists who travel to Khao Yai National Park. A Primary data collect device in questionnaires. Statistics figures are evaluated by percentage,

The study results in a random sample of female more than male. Most of them are aged between 16 - 24 years old, followed by 25 - 34 years old and 45 years old up and 35 - 44 years old respectively. This group of samples possesses lower than Bachelor Degree at the highest proportion, whereas Bachelor Degree, Master Degree and Doctor Degree are rank at the second, the third and the fourth respectively. The report also shows that occupations include the student, housewife, teacher and business owner.

The results of these findings can be revealed as follows :

1. Most of tourist who travel at Khao Yai National Park have the purposes of seeking for a new experience.
2. Most of the tourists at Khao Yai National Park are found as a first time visitor generally accompanied with friends, a group of 2 - 10 people and enjoys staying 1 - 2 nights each trip.
3. Travel-related information received from media or publication is considerably related to the tourists' opinions on environmental conditions at Khao Yai National Park.
4. Knowledge of the Ecotourism is substantially found among tourists.
5. Dedicating to the prosperity of environmental evaluation and national resources is related to the tourists' opinions on environmental conditions at Khao Yai National Park.
6. Travel objective is positively related to tourists' opinions on environmental conditions at Khao Yai National Park.

7. In favor of giving nurture to an environment and national resources, tourists are strongly disagree to bring natural-related products for commercial purpose in spite of the fact that they may be reproduced naturally from time to time. Environment problems at most of the tourist attraction places are disregarded by an authorized organization. Tourists agree to buy goods that are environmental protection. Acquiring goods that are pick the flowers from the jungle or wild animals is not a symbol of getting a real atmosphere for traveling to the jungle. Solving the environmental problems is not only a responsibility of government sector but also any related division. Tourists agree that traveling is in generally has an effect on environmental and natural belongings.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา (การสอนสิ่งแวดล้อม) ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร. วินัย วีระวัฒนานนท์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บังอร พานทอง)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. วินัย วีระวัฒนานนท์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ เบาใจ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์ณัฏฐิกา ไตจินดา)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา (การสอนสิ่งแวดล้อม) ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ)

วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์ ดร.วินัย วีระวัฒนานนท์ และคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ เมาใจ อาจารย์ณัฏฐิกา โตจินดา และ ดร.พิสิษฐ์ สารวิจิตร ที่ให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบ ตลอดจนการแก้ไขปรับปรุงให้สารนิพนธ์มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ทุกท่านด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่ออนันต์ ศรีสุวรรณ คุณแม่บัวแก้ว ศรีสุวรรณ คุณแม่คำป้อ ศรีสุวรรณ ผู้ซึ่งให้ความรัก อบรมสั่งสอน ตลอดจน MR. CORNELIS LEEUWINGA ผู้คอยเป็นพลังและให้กำลังใจมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเพื่อนๆ พี่ๆ MBA สาขาการมัธยมศึกษาทุกคนที่ร่วมเป็นกำลังใจ ให้คำแนะนำและช่วยเหลือการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยหวังใจว่างานวิจัยชิ้นนี้คงให้ประโยชน์บ้างกับผู้ที่เกี่ยวข้องและเพื่อนๆ นักศึกษาผู้สนใจ เพื่อจะได้ช่วยกันเป็นแรงและมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติของชาติ และสิ่งแวดล้อมของโลกที่ดีให้คงอยู่ตลอดไป คุณประโยชน์และความดีอันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้บิดามารดา สามีคู่ชีวิต รวมไปถึงพี่น้องและเพื่อนๆ MBA ตลอดจนครูอาจารย์ทุกท่าน

บัวอหงส์ ศรีสุวรรณ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
	ความสำคัญของการวิจัย	5
	ขอบเขตของการวิจัย	6
	ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
	สมมติฐานการวิจัย	8
2	ความหมายของการท่องเที่ยว	8
	ประเภทของการท่องเที่ยว	10
	ความสำคัญของการท่องเที่ยว	10
	แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	11
	แนวคิดเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยว	12
	แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	15
	นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	15
	ประวัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	16
	แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	17
	วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	17
	หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	18
	หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	19
	กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	20
	ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	20
	นโยบายและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย	21
	การพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว	22
	การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว	22
	การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว	23
	การขึ้นทะเบียนแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติเป็นมรดกโลก	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) ข้อมูลสถานการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ขาเข้าช่วง 10 เดือนแรก ปี 2545 (Inbound Tourism)	24
การพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย	30
ข้อมูลพื้นฐานอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	35
รูปแบบของการวิจัย	35
การกำหนดกลุ่มประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	35
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	36
วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	36
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	37
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	54
สรุปผล	54
ความมุ่งหมายของการวิจัย	54
สมมุติฐานในการวิจัย	54
อภิปรายผล	59
ข้อเสนอแนะ	60
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	60
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก	65
ภาคผนวก ก	66
ภาคผนวก ข	72
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	74

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	39
2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ	39
3	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ	40
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา	40
5	จำนวนและร้อยละของสิ่งที่ดึงดูดในการมาท่องเที่ยว	41
6	จำนวนและร้อยละของจำนวนครั้งที่มาเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	41
7	จำนวนและร้อยละของจำนวนที่นักท่องเที่ยวรู้จักอุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่	42
8	แสดงจำนวนและร้อยละของวิธีการท่องเที่ยว	42
9	แสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาในการพักในเขตอุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่	43
10	แสดงจำนวนและร้อยละของการเคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มาก่อน	43
11	แสดงจำนวนและร้อยละของความประทับใจของนักท่องเที่ยว	44
12	แสดงจำนวนและร้อยละของการเตรียมตัวก่อนมาท่องเที่ยว	44
13	แสดงจำนวนและร้อยละของสิ่งที่ต้องเตรียมตัวในการเดินทาง	45
14	แสดงจำนวนและร้อยละของเหตุผลในการมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ เขาใหญ่	45
15	แสดงจำนวนและร้อยละของการเห็นสิ่งปฏิภูลเคลื่อนกลาดตามเส้นทาง เดินป่า	46
16	แสดงจำนวนและร้อยละของวิธีการจัดการขยะในการท่องเที่ยว	46
17	แสดงจำนวนและร้อยละของวิธีการจัดการขยะของนักท่องเที่ยว อื่นๆ ในการท่องเที่ยว	47
18	แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ สภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	47
19	แสดงจำนวนและร้อยละของความจำเป็นที่มีห้องสุขาตามเส้นทาง การเดินทางท่องเที่ยว	48

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
20	แสดงจำนวนและร้อยละของการเห็นนักท่องเที่ยวเด็ดดอกไม้ ใบไม้ หรือชุดต้นไม้เล็กๆ ตัดมือออกมาจากป่า	48
21	แสดงจำนวนและร้อยละของการเห็นการทำลายสิ่งแวดล้อม	49
22	แสดงจำนวนและร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้พบ	49
23	แสดงจำนวนและร้อยละของความสมบูรณ์ทางธรรมชาติในเส้นทางท่องเที่ยว	50
24	แสดงจำนวนและร้อยละของการควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อรักษาความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ	50
25	แสดงจำนวนและร้อยละของความพึงพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	51
26	แสดงจำนวนและร้อยละของการเห็นด้วยว่าแหล่งท่องเที่ยวควรได้รับการอนุรักษ์มิให้ถูกทำลายจนเสื่อมโทรม	51
27	แสดงจำนวนและร้อยละของความสนใจที่จะให้การสนับสนุนให้มีนโยบายการประหยัดไฟฟ้า น้ำ และแยกขยะ ในสถานที่พักที่ทางเขตอุทยาน...	52
28	แสดงจำนวนและร้อยละของสิ่งที่ควรมีการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	52

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชียในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในบริเวณพื้นที่ที่เรียกว่า "คาบสมุทรอินโดจีน" ซึ่งมีความหมายมาจากการเป็นคาบสมุทรที่เชื่อมต่อกัน คืออยู่ระหว่างกลางของดินแดนใหญ่ 2 บริเวณ คืออินเดียทางตะวันตก และจีนทางตะวันออกเฉียงใต้ ล้อมรอบไปด้วยเพื่อนบ้านใกล้เคียง คือ พม่า ลาว กัมพูชา มาเลเซีย และเพื่อนบ้านในเขตภูมิภาค คือ เวียดนาม สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน และฟิลิปปินส์ ดินแดนอันเป็นที่ตั้งของประเทศไทยนี้ในทางประวัติศาสตร์นิยมเรียกกันว่า "แหลมทอง"หรือ "สุวรรณภูมิ" เนื่องจากทำเลที่ตั้งของประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตที่ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ บนโครงสร้างทางธรณีวิทยาที่มั่นคง และอยู่ในมหาสมุทรอินเดีย จึงปลอดภัยจากพายุไต้ฝุ่น แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด พายุไต้ฝุ่น เป็นต้น อีกทั้งตั้งอยู่ในวงล้อมของภูเขาสูงที่ช่วยป้องกันประเทศ และเป็นประเทศกั้นชนระหว่างการปกครองระบอบประชาธิปไตยกับคอมมิวนิสต์ จึงได้รับการช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกาอย่างมากในทุกๆ ด้านโดยเฉพาะด้านทหาร นอกจากนี้ยังตั้งอยู่ริมทวีปซึ่งติดกับทะเลถึง 2 ด้านคือด้านอ่าวไทยและทะเลจีนด้านหนึ่ง กับด้านทะเลอันดามันอีกด้านหนึ่ง

ในส่วนของลักษณะภูมิอากาศนั้น มีความแตกต่างของอุณหภูมิประจำวันไม่มากนัก ท้องฟ้าโดยทั่วไปแจ่มใสเกือบตลอดปี ยกเว้นบริเวณหุบเขาและในช่วงฤดูฝนเท่านั้น มีแสงแดดมาก อากาศร้อน แต่มีความชื้นสูง ทำให้พืชพรรณธรรมชาติเจริญเติบโตได้ตลอดปี

จากการที่ประเทศไทยมีภูมิประเทศ และภูมิอากาศเหมาะสม ทำให้ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติ และมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง มีลักษณะทางกายภาพที่สวยงาม และมีภูมิอากาศที่เหมาะสมกับการเดินทางท่องเที่ยว ประกอบกับรัฐบาลให้การสนับสนุนการพัฒนาธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อทำรายได้เข้าประเทศ ประเทศไทยจึงเป็นประเทศหนึ่งที่มีการขยายตัวทางการท่องเที่ยวสูง

เมื่อมองย้อนกลับไป จะพบว่าประเทศไทยในอดีตเป็นสังคมที่มีพื้นฐานการอาชีพ และการดำรงชีพหลักขึ้นอยู่กับการเกษตรกรรมที่อาศัยธรรมชาติทุกๆ ด้านเป็นเครื่องสนับสนุนความเจริญ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่ออำนวยความสะดวก และเป็นปัจจัยพื้นฐานในการผลิต ต่อมาเริ่มมีการเผยแพร่แนวความคิดทางวิชาการ และเทคนิคการดำรงชีวิตใหม่ๆ เข้าสู่ประเทศไทย นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2504 มีการจัดตั้งกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ รับเอาวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ จากต่างประเทศเข้ามาใช้เป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ มีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขึ้นมาใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดย

กำหนดระยะเวลาการใช้แผน 5 ปี แผนพัฒนาฉบับที่ 1-5 มุ่งเน้นการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เพื่อพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ รัฐทุ่มเททรัพยากรเข้าไปเพื่อการปฏิรูประบบให้มีการลงทุนในด้านเอกชนเป็นหลัก นำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ โดยเฉพาะที่ดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ และแหล่งแร่ เร่งรัดการปฏิรูปที่ดิน จัดสรรแหล่งน้ำในประเทศ สำรวจและพัฒนาแหล่งพลังงานในอ่าวไทยและภาคใต้ฝั่งตะวันออก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ : 2544) การนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างมากก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการตื่นตัวของกระแสอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 - ปัจจุบัน เป็นไปในแนวทางการเพิ่มบทบาทองค์กรประชาชนในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพชีวิต การศึกษาและสาธารณสุข พัฒนาจิตใจ วัฒนธรรมและสังคม ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ปรับปรุงระบบบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พัฒนาศักยภาพของคน พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของ ภูมิภาคและชนบทเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง พัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต เสริมสร้างศักยภาพและสมรรถนะของคนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งให้คนไทยสามารถพึ่งตนเองได้ พร้อมทั้งจะเรียนรู้โลกาภิวัตน์และรู้จักเลือกนำมาใช้อย่างมีเหตุผล โดยยึดหลักทางสายกลางและมีภูมิคุ้มกัน

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเศรษฐกิจของไทยมักตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของคนที่มีความพร้อมด้านการเงิน การศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน ทำให้สามารถนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้มากกว่าคนอื่นซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ การนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างขาดการวางแผนที่ดี มุ่งผลในการพัฒนาเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว มีผลทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในชุมชนชนบทเริ่มมีปัญหาและทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ สภาพน้ำท่วมฉับพลัน เพราะป่าไม้ ต้นน้ำถูกทำลาย และใช้พื้นที่เชิงเขา พื้นที่ต้นน้ำลำธารไปในการเกษตร สร้างที่พักอาศัย ปรับสภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้พื้นดินต้นน้ำไม่สามารถคงสภาพ ดูดซับและชะลอการไหลของน้ำฝนไว้บนภูเขา เชิงเขา ไหล่เขา และต้นน้ำลำธารได้ อีกทั้งสร้างปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดจากวัสดุสังเคราะห์ที่ใช้บรรจุอาหาร ผลิตภัณฑ์สิ่งใช้สอยของคนเกิดปัญหาเรื่องขยะที่เป็นทั้งสารเคมี ขยะติดเชื้อ และขยะที่ย่อยสลายยาก ปัญหาขยะมูลฝอยที่สะสมทับถมกันอยู่มากไม่สามารถหาวิธีทำลายได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและปลอดภัย ส่งผลร้ายต่อไปในอนาคต ความเปลี่ยนแปลงและความขัดแย้งในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจจึงเกิดขึ้น

การกำหนดนโยบายทางการพัฒนาสังคมให้สามารถบูรณาการกับทางด้านเศรษฐกิจนั้นควรเป็นเรื่องการพัฒนาทางสังคมเกี่ยวกับการสร้างวิสัยทัศน์ชนชาตินิยม และสิ่งแวดล้อมนิยม การสร้างวิสัยทัศน์การประหยัดบริโภคและอุปโภค การสร้างวิสัยทัศน์คุณภาพและคุณธรรมนิยมเน้นความสำคัญของการที่มีจิตสำนึกตระหนักถึงเหตุร้ายจะคืบคลานเข้ามาสู่สังคม

ของมนุษย์ และตัวมนุษย์โดยตรงโดยอ้อมอย่างไร เมื่อเกิดสภาวะขาดแคลนหมดสิ้นของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมล่มสลายลง มนุษย์ก็จะให้ความสำคัญและให้ความสนใจในการป้องกันปรับปรุงพัฒนา รักษา และวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรัดกุม และรู้จักสร้างสรรค์สภาวะแวดล้อมให้เกื้อกูลกันระหว่างธรรมชาติกับสิ่งที่มนุษย์ทำลาย ให้มนุษย์ตระหนักในเหตุผลที่ว่า “ระบบนิเวศ คือระบบที่หล่อเลี้ยงชีวิตมนุษย์”

จากเหตุผลดังกล่าวการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในส่วนของภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว จึงเกิดการแสวงหาแนวทางใหม่ของการท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด ทั้งต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนในท้องถิ่น ให้เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม และประเพณี มิใช่เดินทางมากลุ่มใหญ่ ๆ เพื่อเสปย์สุขหรือตักตวงผลประโยชน์แต่เพียงอย่างเดียว แล้วกลับไป ทิ้งปัญหาไว้ให้คนท้องถิ่นมาแก้ไขกันเอง นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแนวใหม่นี้ควรจะให้ผลประโยชน์กับคนในท้องถิ่นมากที่สุด

ดังนั้น การท่องเที่ยวแนวใหม่นี้ จึงมิใช่การท่องเที่ยวทางธรรมชาติแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการท่องเที่ยวที่ให้การศึกษในเรื่องสภาพแวดล้อม วิวัฒนาการทางธรรมชาติที่ยาวนาน อันเป็นพื้นฐานของวัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของมนุษย์ที่อยู่ ณ ที่นั้น ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้คุณค่าและตระหนักในการรักษาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในโลกนี้ นั้นย่อมหมาความว่า ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะต้องมีจิตสำนึกร่วมกันในเรื่องการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ตลอดจนการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด และเกิดประโยชน์สูงสุด สำหรับประเทศไทยนั้น ททท. ได้เลือกใช้คำว่า Ecotourism และใช้ภาษาไทยว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อมองตามความหมายจะพบว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีจุดมุ่งหมายหลักคือการสร้างความสมดุลย์ให้เกิดขึ้นระหว่างกระแสการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับกระแสการอนุรักษ์ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2539 : 60)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษา และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะช่วยสร้างรายได้ให้กับภาครัฐรายได้ดังกล่าวโดยเฉพาะรายได้ที่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวพักผ่อนในเมืองไทยในแต่ละปี นับเป็นจำนวนตัวเลขที่มหาศาล หากเทียบกับรายได้อื่นๆ แล้ว สามารถนำไปใช้ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเป็นการสร้างงานให้กับคนในท้องถิ่น เพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็จะช่วยลดปัญหาความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในการดำรงชีวิต ด้วยเหตุผลดังกล่าว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถดำเนินการควบคู่กันไปได้ อาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2544)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมที่เจริญเติบโตได้เร็วมาก นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเมืองไทยในแต่ละปี มักมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน บางคนเข้ามาเพื่อศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีไทย บางกลุ่มเข้ามาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ หรือตามชายหาดต่างๆ บางกลุ่มเข้ามาเพื่อที่จะเก็บเกี่ยวเอาความงามตามธรรมชาติ และความทรงจำที่ดีกลับไป การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในหมู่นักท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์และควบคู่อยู่กับการท่องเที่ยวของประเทศชาติสืบไป

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย แม้จะกล่าวได้ว่าประสบผลสำเร็จ แต่ก็ยังต้องการความเอาใจใส่ดูแลอีกมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ยาวนานที่สุด ซึ่งเป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนในการจะช่วยกันดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้คงงามตลอดไป นอกจากนี้ ควรจะให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และรักษาแหล่งท่องเที่ยว โดยการสร้างแรงจูงใจ หรือให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมถึงจัดสถานที่ท่องเที่ยวให้เหมาะสม

เมื่อมองถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อเศรษฐกิจของประเทศ จะพบว่า

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศก่อให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาค เพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาค จะนำความเจริญไปสู่ภูมิกษณนั้นๆ และทำให้เกิดการพัฒนา สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ในท้องถิ่น เช่น โรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหารของที่ระลึก ก่อให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ตามมา ทำให้เกิดการสร้างแรงงาน สร้างอาชีพอย่างกว้างขวางในท้องถิ่น โดยมีผู้มาลงทุนในหลายรูปแบบ เป็นการสร้างรายได้สู่ประชาชนอย่างแท้จริง

2. ทำให้เกิดการสร้างอาชีพของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการลดอัตราการว่างงาน และทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น

3. รายได้จากท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรายได้ที่ทำให้การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจของประเทศเพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา การท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศมากเป็นอันดับ 1 เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากสินค้าส่งออกอื่นๆ นอกจากนี้รายรับสุทธิในรูปของเงินตราต่างประเทศจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ยังมีส่วนให้ดุลชำระเงินของประเทศเกินดุลประมาณ 202,434 ล้านบาท ในปี 2543 เพิ่มขึ้นจากระยะเดียวกันจากปีก่อน ร้อยละ 10.4 (สรุปภาวะการท่องเที่ยวและธุรกิจโรงแรมปี 2543 และแนวโน้ม : ธนาคารแห่งประเทศไทย)

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่สิ้นเปลืองวัตถุดิบ และผลผลิตสามารถขายได้ตลอดเวลา

5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศ โดยเฉพาะการนำของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ในรูปแบบของการผลิตสินค้าพื้นเมือง และสินค้าของที่ระลึกในอัตราที่สูง

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นแหล่งรายได้ของประเทศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จึงได้พยายามส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวดังกล่าว โดยจะยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อสนองนโยบายของรัฐบาล ที่ยังคงกำหนดให้การท่องเที่ยวเป็นแหล่งสร้างรายได้หลักที่สำคัญของประเทศ จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละฝ่ายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ของรัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องในธุรกิจการท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาควรจะเป็นในทิศทางใด นอกจากนี้นักท่องเที่ยวมีความพร้อมและเต็มใจที่จะเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
2. เพื่อศึกษาตัวแปร และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ความสำคัญของการวิจัย

1. สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และให้ข้อมูลความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่นักท่องเที่ยว ที่เข้ามาเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของประเทศไทย
2. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งธุรกิจการท่องเที่ยวสามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบและความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไปปรับปรุงแผนการท่องเที่ยวให้ตรงกับความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวมากที่สุด
3. เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยว และมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งจะทำการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ดำเนินไปในทิศทางที่เหมาะสม และเป็นการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ให้คงอยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่
พื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
3. ขอบเขตด้านเวลา
ใช้เวลาในการศึกษาวิจัย 3 เดือน โดยเริ่มทำการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2546
4. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในปี พ.ศ. 2546
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษานักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีแบบเจาะจง (Judgement Sampling) จำนวน 50 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น
 - 1.1 ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่
 - เพศ
 - อายุ
 - อาชีพ
 - การศึกษา
 - 1.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการท่องเที่ยว ได้แก่
 - วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยว
 - ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
 - การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านสื่อ
 - ความพร้อมในการเดินทางท่องเที่ยว
 - พฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยว
 - การรับรู้ถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความคิดเห็น (Opinion) หมายถึง การแสดงออกของความคิดเห็นของแต่ละคนว่ามีความคิดเห็นเป็นอย่างไรต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งความคิดเห็นของแต่ละคนอาจจะไม่เหมือนกัน และมีความคิดเห็นแตกต่างกันก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความรู้ของแต่ละคนว่าคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไร

2. นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวยุโรปและอเมริกา ที่เดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง บางทีเรียกว่า ผู้มาเยือน (Visitor) ซึ่งองค์การการท่องเที่ยวของโลก (World Tourism Organization) ได้กำหนดไว้เป็น 2 ประเภทย่อย คือ ถ้าเป็นการมาเยือนตั้งแต่ 24 ชั่วโมงขึ้นไป จัดเป็นนักท่องเที่ยวที่เรียกว่า Tourist แต่ถ้าเป็นการเยือนไม่ถึง 24 ชั่วโมง เรียกว่า Excursionist

3. การท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสถานที่นั้นมิใช่เป็นที่พำนักอาศัยประจำของบุคคลนั้น และเป็นการไปเยือนชั่วคราวโดยไม่ใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหารายได้

4. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการป้องกันและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง

5. สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ได้แก่ ดิน น้ำ อากาศ ป่าไม้ สัตว์ป่า แร่ธาตุ และพลังงาน ซึ่งเป็นทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต และรวมถึงสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นมาทั้งหมด ที่มีทั้งศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีด้วย

6. วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยว (Purpose of Tourism) หมายถึง จุดมุ่งหมายหลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยว แบ่งเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเยี่ยมญาติ เยี่ยมเพื่อน เพื่อทัศนศึกษา เข้าค่ายพักแรม เพื่อการศึกษาดูงาน และเพื่อการศาสนา

7. ความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อม (The Opinions of Environmental Condition) หมายถึง การให้ความสำคัญ ความสนใจต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ โดยแสดงออกมาเป็นการปฏิบัติเกี่ยวกับการดูแลรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ

สมมุติฐานในการวิจัย

1. เพศแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นทางการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
2. อายุแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นทางการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
3. อาชีพแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นทางการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
4. การศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นทางการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
5. วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
6. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
7. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านสื่อ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
8. ความพร้อมในการเดินทางท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
9. พฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
10. การรู้ถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่" ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและนำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้

1. ความหมายของการท่องเที่ยว
2. ประเภทของการท่องเที่ยว
3. ความสำคัญของการท่องเที่ยว
4. แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
5. แนวคิดเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยว
6. แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 6.1 นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 6.2 ประวัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 6.3 แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 6.4 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 6.5 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 6.6 หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 6.7 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 6.8 ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
 - 6.9 นโยบายและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย
7. การพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว
 - 7.1 การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว
 - 7.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว
 - 7.3 การขึ้นทะเบียนแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติเป็นมรดกโลก
8. ข้อมูลสถานการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้าช่วง
10 เดือนแรก ปี 2545 (Inbound Tourism)
9. การพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย
10. ข้อมูลพื้นฐานอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
11. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว หมายถึง พฤติกรรมตามธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์และสัตว์หลายประเภท หากได้มีคุณค่าดีแล้วในตัวเองไม่ ราบฐานแรงจูงใจในการท่องเที่ยว นั้นเป็นเพียงเพื่อแสวงหาบางสิ่งบางอย่างที่ชีวิตนั้นๆ ขาดเท่านั้น เป้าหมายและการท่องเที่ยวต่อชีวิต และต่อสรรพสิ่งทั้งหลายนั้น เปลี่ยนแปลงไปตามพื้นฐานความคิด หรือวิถีของชีวิตนั้น จากอดีตนับตั้งแต่เริ่มมีมนุษย์ มนุษย์ก็เริ่มท่องเที่ยว มนุษย์ได้ใช้การท่องเที่ยวเช่นเดียวกับพฤติกรรมอื่นๆ ทั้งในการสร้างสรรค์ และการทำลาย ขณะที่คนส่วนใหญ่มีพื้นฐานความคิดที่เกิดจากความเข้าใจที่แท้จริง ในธรรมชาติและตนเอง ผลรวมของการท่องเที่ยวก็จะเป็นไปในทางที่เป็นประโยชน์สอดคล้องรักษาสมดุลธรรมชาติ ขณะที่มนุษย์มีพื้นฐานความคิดที่เกิดจากการขาดความเข้าใจในธรรมชาติและตนเอง ผลรวมของการท่องเที่ยวก็ส่งผลกลับไปเสริมต่อความคิดพื้นฐานนั้นๆ ทวีคูณกลับไปกลับมาเช่นนี้ จนมีความสลับซับซ้อนขึ้นเป็นลำดับ” (ศกวรรณ พาวเรือง. 2540 : 6)

2. ประเภทของการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวคือ แหล่งท่องเที่ยวหรือสิ่งดึงดูดในทางการท่องเที่ยว ซึ่งเรียกว่า “ทรัพยากรการท่องเที่ยว” ซึ่งหากแบ่งโดยยึดความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก แล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท (ปนัดดา ภักดีภูวดล. 2540 : 11) คือ

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง สภาพทางกายภาพของธรรมชาติที่มีความสวยงาม หรือความน่าสนใจต่อการท่องเที่ยวไปเที่ยวชม ได้แก่ ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ทะเล เกาะแก่ง เป็นต้น

2. ทรัพยากรประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ โบราณสถานและศาสนา หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์เราได้สร้างสรรค์ขึ้นมาตามวัตถุประสงค์ และเพื่อประโยชน์ของมนุษย์เองทั้งที่เป็นมรดกในอดีต และที่ได้สร้างขึ้นในปัจจุบัน แต่มีผลในทางดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ศาสนสถาน พระราชวัง โบราณสถาน เป็นต้น

3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม และประเพณีปฏิบัติที่ยึดถือและสืบทอดต่อกันมาตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ สภาพชีวิตไทยริมคลอง ตลาดน้ำ เรือนแพ หมู่บ้านชาวเขา งานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น

3. ความสำคัญของการท่องเที่ยว

ปัจจุบันถือได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความร่วมมือระหว่างประเทศ ในอันที่จะสนับสนุนส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ดังนี้

1. ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถสร้างอาชีพต่างๆ ให้แก่คนในท้องถิ่น รวมทั้งการนำรายได้เข้าประเทศหรือเข้าท้องถิ่นนั้น ๆ มีหลายประเทศที่มีรายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของประเทศอย่างหนึ่ง ซึ่งก็รวมทั้งประเทศไทยด้วย

2. ความสำคัญด้านสังคม การท่องเที่ยวทำให้เกิดการติดต่อระหว่างคนในประเทศหรือในท้องถิ่นต่างๆ กัน มีการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ ตลอดจนการสร้างเสริมประสบการณ์ และความรู้ให้แก่ผู้ที่มีโอกาสได้เดินทางท่องเที่ยว

3. ความสำคัญด้านการเมือง การท่องเที่ยวช่วยทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างคนต่างชาติและคนต่างถิ่น จากการที่ได้มีโอกาสพบปะติดต่อกัน และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ดังคำขวัญในปีการท่องเที่ยวสากลขององค์การสหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ.2510 ว่า *การท่องเที่ยวคือหนังสือเดินทางที่นำไปสู่สันติภาพ (Tourism is the passport to peace)*

4. แนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ท่ามกลางวิถีชีวิตของคนในสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและความเคร่งเครียด การท่องเที่ยวจัดเป็นทางเลือกหนึ่งที่เป็นที่นิยมของผู้บริโภคในการหาความบันเทิงทางด้านธรรมชาติให้กับชีวิต ทำให้ผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน กระตุ้นให้เกิดพลังเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่อยู่เสมอ นอกจากนั้นยังได้เรียนรู้วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของสถานที่อันเก่าแก่ของประเทศอีกด้วย

ปัจจุบันรัฐบาลของประเทศต่างๆ มีการกระตุ้นให้ประชาชนตื่นตัวในเรื่องการท่องเที่ยวมากขึ้น เนื่องจากตระหนักดีว่าการท่องเที่ยวสามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศชาตินานับประการ

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้มีผู้ให้แนวคิดไว้ดังนี้ คือ การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ครั้งหนึ่งเคยจำกัดอยู่ในหมูชนชั้นสูง หรือผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีเท่านั้น แต่ในปัจจุบันนี้ การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่แพร่หลายไปสู่บุคคลทุกระดับ (Mass Tourism) แทบจะไม่จำกัดเพศ วัย และฐานะทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ปัจจัยที่สำคัญที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวกันอย่างกว้างขวาง ได้แก่

- การศึกษาที่สูงขึ้น กระตุ้นให้มนุษย์เกิดความสนใจ และอยากรู้อยากเห็น
- ความเจริญก้าวหน้าในด้านคมนาคมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสื่อสาร
- สื่อโฆษณาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร วีดีโอ ภาพยนตร์ ฯลฯ
- มาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้คนมีอำนาจในการใช้จ่ายมากขึ้น

- ความแออัดของเมืองใหญ่ ทำให้ผู้คนอยากกลับไปหาธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ และสภาพแวดล้อมใหม่ที่สวยงามแปลกตา

- สวัสดิการทางสังคม ที่เปิดโอกาสให้ลูกจ้างได้มีวันหยุดพักผ่อน โดยไม่รับค่าจ้าง (Paid Holiday) หรือการจัดนำเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive Tour) ให้แก่พนักงานที่มียอดขายดีเด่น เป็นต้น

- การผลิตอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ ทำให้คนมีเวลาว่างสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจมากขึ้น (ทัศนัย สุนทรวิภาค. 2532 : 13 - 14)

จากสาเหตุต่างๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ เมื่อนำมารวมกับความต้องการสารพัดที่มีอยู่ในใจมนุษย์ จึงผลักดันให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวไปยังส่วนต่าง ๆ ของโลกอย่างกว้างขวาง และเพื่อให้ผู้เดินทางได้รับความสะดวกสบาย จึงได้มีการจัดการ (Management) การจัดระบบ (System) ในขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่นักท่องเที่ยวยังไม่เริ่มเดินทาง หรือยังไม่มีความคิดจะเดินทาง ซึ่งในขั้นนี้จะมีการจัดระบบให้บริการข่าวสาร สื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อเชิญชวนให้เกิดการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว และลำดับต่อมาเป็นการจัดระบบการให้บริการอำนวยความสะดวกในการเดินทาง การพักผ่อน การให้บริการนำเที่ยว การให้บริการภัตตาคาร ร้านอาหาร บันเทิง สินค้าที่ระลึก รวมทั้งการคุ้มครองความปลอดภัยในแต่ละส่วนดังกล่าว สามารถเรียกรวมกันได้ว่าเป็น "บริการท่องเที่ยว" (Tourist Service) (ทัศนัย สุนทรวิภาค. 2532 : 14)

5. แนวคิดเกี่ยวกับมูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยปัจจัยต่างๆ เป็นมูลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ปัจจัยด้านอุปสงค์ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความต้องการของบุคคล ในการที่จะเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่แห่งหนึ่งแห่งใด ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

- แรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยว ตามปกตินักท่องเที่ยวจะเดินทางต่อเมื่อมีแรงจูงใจมากระตุ้น แรงจูงใจนี้เกิดขึ้นได้หลายประการ เช่น อาจจะต้องการพักผ่อน เพื่อลดความเครียดจากการทำงาน และสภาพแวดล้อมที่จำเจ ต้องการรักษาสุขภาพของร่างกายและจิตใจ ต้องการพบเห็นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ในท้องถิ่นอื่น ต้องการพบปะผู้คน เพื่อทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ที่อยู่ในวงการอาชีพเดียวกัน หรือมีความสนใจร่วมกัน หรือพบปะเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง และผู้ที่รู้จักมักคุ้นกัน ต้องการพัฒนาตนเองด้วยการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ หรือวิชาชีพ เป็นต้น

- ความพร้อมและความสามารถในการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะเดินทางก็ต่อเมื่อมีความพร้อม และความสามารถที่จะเดินทางได้ เช่น มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีเวลาว่างเพียงพอ มีฐานะทางการเงิน หรือได้รับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ไม่มีภาระทางครอบครัวที่ต้องดูแลอย่างใกล้ชิด เช่น บุตรที่ยังเล็กอยู่ หรือญาติที่เจ็บป่วย

- สถานการณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งมีความสำคัญต่ออุปสงค์ด้านการท่องเที่ยว เช่น ในกรณีที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือสถานการณ์ยุ่งยากทางการเมือง ไม่ว่าจะเกิดขึ้นภายในประเทศหรือระหว่างประเทศก็ตาม ย่อมทำให้ปริมาณความต้องการทางการท่องเที่ยวลดลง ในทางตรงกันข้าม สถานการณ์ทางเศรษฐกิจที่เจริญรุ่งเรืองขึ้น หรือมีความสงบเรียบร้อยทางการเมืองความต้องการด้านการท่องเที่ยว ก็จะเพิ่มปริมาณมากขึ้น

2. ปัจจัยด้านอุปทาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการจะเดินทาง ประกอบด้วย

- แหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาชมสถานที่นั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ ตรงกับความสนใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด

- ความสะดวกในการขนส่ง และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความพร้อมของยานพาหนะชนิดต่าง ๆ และถนนหนทางที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางจากจุดตั้งต้นไปยังจุดหมายปลายทางได้โดยสะดวก และปลอดภัย ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางทางอากาศ ทางถนน หรือทางน้ำ มีบริการการเดินทางโดยยานพาหนะที่เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และรูปแบบของการเดินทาง เช่น การใช้รถโดยสารที่เรียกว่า รถทัวร์ (Tour Coach) การล่องเรือในแม่น้ำลำคลอง (River & Canal Cruise) การท่องเที่ยวในเรือเดินสมุทร (Ocean Cruise) การล่องแพ (Rafting) และการล่องแก่ง (Rapids Shooting) เป็นต้น

- ความสะดวกในการพักผ่อน นับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของนักท่องเที่ยว ซึ่งจะต้องมีสถานที่พักผ่อนประเภทต่างๆ ตามประเภทของนักท่องเที่ยว และลักษณะของการจัดนำเที่ยว อาทิ โรงแรมในเมือง โรงแรมในสถานที่ตากอากาศ ที่พักแบบที่ตั้งแคมป์ในอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น โดยอาจมีความหรูหราและความสะดวกมากน้อยแตกต่างกันไป

- สาธารณูปโภค ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่อำนวยความสะดวกในการเดินทาง และการคมนาคมติดต่อ เช่น ถนนหนทาง ทางรถไฟ ไฟฟ้า ประปา การกำจัดน้ำเสีย และขยะมูลฝอย โทรศัพท์ และโทรคมนาคมอื่นๆ

- สิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ได้แก่ ร้านอาหาร ร้านขายสินค้าพื้นเมือง และของที่ระลึก แหล่งบันเทิง สถานที่เล่นกีฬาและแข่งขันกีฬา สถานที่จัดประชุม ธนาคาร โรงพยาบาลและคลินิกแพทย์ สถานีตำรวจ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้นักท่องเที่ยวเดินทางได้สะดวกขึ้น หรือสามารถใช้บริการต่างๆ ที่ต้องการ

มล.ด้อย ชุมสาย และฉิบพัน พรหมโยธี (2537 : 60 - 61) กล่าวถึง เหตุจูงใจที่ทำให้คนท่องเที่ยว ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง นักท่องเที่ยวเหล่านี้ใช้เวลาหยุดงานเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น เพื่อพบเห็นสิ่งและอุบัติการณ์ใหม่ เพื่อชมทิวทัศน์อันงดงาม เพื่อพบเห็นขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น เพื่อสงบอารมณ์กับความสงบของชนบท เพื่อสนุกสนานกับความอึกทึกครึกโครม และดีกรวมใหญ่โตของเมืองใหญ่ และเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวและอื่น ๆ ที่มีผลเป็นความสนุกสนานและความบันเทิง นักท่องเที่ยวบางคนไปเที่ยวเพื่อที่จะได้เปลี่ยนสถานที่พักอาศัยไปเรื่อยๆ

2. การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน ได้แก่ พวกที่ไว้วันหยุดเพื่อพักโดยไม่ทำอะไร ทั้งนี้เพื่อขจัดความเหนื่อยล้าทั้งหลายทั้งปวง ทั้งกาย และทางจิตใจที่เกิดขึ้นในคาบเวลาทำงานให้หมดสิ้นไป และเรียกพลกำลังกลับคืนมาสำหรับเริ่มต้นทำงานในคาบใหม่ บางคนก็อาจไปพักผ่อนเพราะป่วยไข้ หรือไม่สบายเล็กน้อย นักท่องเที่ยวพวกนี้มักจะไปพัก ณ ที่ใดที่หนึ่งนานที่สุดเท่าที่จะทำได้ และมักเป็นสถานที่ที่มั่นใจได้ว่าสงบจริงๆ เช่น ชายหาดห่างไกลผู้คน หรือบนเขาบนดอยห่างไกลจากความจอแจอึกทึกครึกโครม

3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวที่ปรารถนาจะเรียนรู้ศิลปะวิทยาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาติต่างๆ ในสถานที่บันเทิงหรือสถานศึกษาที่มีชื่อเสียง หรือในประเทศที่มีวัฒนธรรมที่น่าสนใจของพวกเขาก็จะท่องเที่ยวไปในประเทศนั้น ๆ เพื่อศึกษาพิจารณาชีวิตความเป็นอยู่ ในแง่มุมมนุษยวิทยา และสังคมวิทยา เพื่อชมโบราณสถานที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ เพื่อติดตามความเจริญทางวัตถุ และเทคโนโลยีปัจจุบัน เพื่อร่วมปฏิบัติงานมหกรรมและงานฉลอง

4. การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวเพื่อกีฬา แบ่งออกได้เป็น 2 ชนิด คือ

4.1 การท่องเที่ยวเพื่อการไปชมการแข่งขันกีฬาครั้งใหญ่ ๆ ของโลก เช่น กีฬาโอลิมปิก การแข่งขันฟุตบอล มวย กอล์ฟ เทนนิส ฯลฯ

4.2 การท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬายังถิ่นที่มีการเล่นกีฬาชนิดนั้นๆ เช่น ปีนเขาดกปลา และขี่ม้า

5. การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ แม้ว่าการท่องเที่ยวเพื่อประกอบธุรกิจ ไม่น่าจะนับเข้าเป็นการท่องเที่ยว เพราะขาดปัจจัยที่กล่าวมา การท่องเที่ยวต้องเป็นการกระทำอย่างเสรี และมีความตั้งใจที่จะท่องเที่ยว ถ้าถือเคร่งครัดตามทฤษฎีก็น่าจะเป็นเช่นนั้น แต่ในข้อเท็จจริงนั้น นักท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจแทบทุกคนก็ได้เจียดเวลาให้เหลือสำหรับการท่องเที่ยวแท้ๆ ด้วย ซึ่งอาจเป็นเวลาที่ว่างจากการปฏิบัติธุรกิจประจำวันหรือถือโอกาสอยู่ท่องเที่ยวต่ออีก 2-3 วัน เมื่อสิ้นภาระทางธุรกิจแล้ว

6. การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม สัมมนา ฯลฯ ในสมัยปัจจุบัน มีองค์การ คณะกรรมการ สมาคม สหภาพ ฯลฯ ทั้งในประเทศ และต่างประเทศมากมาย เดินทางเพื่อประชุม สัมมนา ฯลฯ จึงเกิดการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวขึ้นมากมาย จนองค์การ IUOTO (International Union of Official Travel Organization) เห็นควรที่จะจัดนักท่องเที่ยวเพื่อการจัดประชุมสัมมนา ฯลฯ ไว้

ต่างหากอีกพวกหนึ่ง ตามสถิติ IUOTO ปรากฏว่าใน ค.ศ.1967 มีการประชุมประเภทต่างๆ ระดับโลกถึง 3,500 แห่ง และมีผู้เข้าประชุมและผู้ติดตามก็คงอยู่ในเรือนแสน และการประชุมดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีกมากและอย่างรวดเร็ว ในการจัดระเบียบวาระการประชุมเหล่านี้ เกือบจะไม่มีการยกเว้นที่ผู้จัดจะต้องมีรายการนำเที่ยวอย่างน้อย 1 ครั้ง ทำให้ผู้ประชุมและผู้ติดตามกลายเป็นนักท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์แบบ

6. แนวคิดด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6.1 นิยามและความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นแนวคิดที่ปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกันที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism Biotourism Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวดังกล่าว ล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย” โดยมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติและต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่น และชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้มีบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ได้ให้ความหมายและคำจำกัดความไว้มากมาย เป็นที่ยอมรับในระดับหนึ่งและได้รับการอ้างอิงถึงเสมอ ที่สำคัญดังนี้

เสรี เวชบุษกร (2538) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ และต่อสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งหมายความรวมถึงวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นตลอดจนโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้วย

นวรรตน์ ไกรพานนท์ (2539 : 26) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (Nature Conservation) และมุ่งเน้นการพัฒนาท้องถิ่น (Local Development) เป็นประการสำคัญ

สมาคมการท่องเที่ยวอนุรักษ์ธรรมชาติในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายไปสู่แหล่งธรรมชาติต่างๆ เพื่อความเข้าใจในวัฒนธรรมและธรรมชาติของสถานที่นั้น โดยไม่รบกวนและเปลี่ยนแปลงสภาพทางชีววิทยาของพื้นที่ และให้ชาวบ้านโดยรอบมีรายได้จากการท่องเที่ยวด้วย

จากการให้ความหมายและคำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวน หรือทำความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่นเพื่อชื่นชม ศึกษา เรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้นอีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นด้วย

6.2 ประวัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ยวดี นิรัตน์กุล. 2539 : 4 - 6) ได้แบ่งยุคของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ดังนี้

1. ยุคเริ่มต้นของแนวความคิดในประเทศไทย พ.ศ.2519

แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้มีการนำเสนอในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติแผนแรกของประเทศไทย (พ.ศ.2519) การนำเสนอครั้งนั้นเป็นเพียงการกล่าวถึง Ecotourism อย่างกว้าง ยังไม่ปรากฏรายละเอียดและแนวทางที่ชัดเจน สิ่งที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาระบบท่องเที่ยวทั้งระบบ โดยผลของการพัฒนานั้นจะพิจารณาในมิติด้านเศรษฐศาสตร์เป็นด้านหลัก

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในช่วงเวลานั้นจะพบในกลุ่มผู้สนใจพิเศษ (Special Interest) ซึ่งกลุ่มนี้จะนิยมท่องเที่ยวในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเดินป่า การดูนก การดำน้ำ และการชมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวนี้จะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในช่วงเวลานี้ยังไม่ได้พิจารณาถึงคนในท้องถิ่น

2. ยุคกลางของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ระยะเวลา 10 ปี ของการพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทยประสบผลสำเร็จอย่างสูงในเชิงเศรษฐกิจและในแง่ของการพัฒนาการจดทะเบียนประกาศในปี พ.ศ.2530 เป็นปีท่องเที่ยวไทย ซึ่งนอกจากผลในเชิงเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นแล้ว ผลที่เกิดตามมาซึ่งไม่อาจมองข้ามได้อีกเรื่องหนึ่ง คือ ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว จึงได้มีการนำเสนอแนวคิดในเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืนและแนวคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาพิจารณา โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรงได้ให้การสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. ยุคบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย พ.ศ.2536 - ปัจจุบัน

ยุคนี้มีความตื่นตัวมาก โดยในปี พ.ศ.2538 - 2539 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ผลักดันให้เกิดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งได้กำหนดทิศทางที่จะดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทุกองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากร การจัดการนำเที่ยว เป็นต้น

6.3 แนวคิดพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมถึงองค์ประกอบหลัก(Key Elements) 4 ประการ คือ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540 : 17)

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก (Nature - Based) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identical or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-System) ในพื้นที่นั้น ๆ

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainable Management) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsibly Travel) ต่อผลกระทบที่อาจจะเกิดต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการศึกษา (Education) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ประสบการณ์ (Experience) ความประทับใจ (Appreciate) เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน (Involvement of Local Community or People Participation) เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local Benefit) โดยหมายถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวและในที่สุดท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

6.4 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ยุวดี นิรัตน์ตระกูล (2538 : 55) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่า

1. เพื่อพัฒนาจิตสำนึก (Awareness) และความเข้าใจ (Understand) ของนักท่องเที่ยวในการทำคุณประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ
2. เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณภาพหรือคุณค่าสูงให้แก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือน
3. เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยว
4. เพื่อดูแลรักษาและคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

6.5 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากรูปแบบการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิมที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวกันเป็นจำนวนมากตามฤดูกาลท่องเที่ยวแล้วทั้งปัญหามากมายไว้เบื้องหลังนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรปรับปรุงแบบการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบใหม่ โดยจัดการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ ตามหลักการซึ่งสรุปได้ดังนี้ (วรรณพร วนิชชานุกร. 2540 : 13)

1. เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นน้ำเสีย ขยะ ตลอดจนการคมนาคม
2. เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวแก่ทรัพยากรชุมชนในท้องถิ่น และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ส่วนหนึ่งของรายได้ควรย้อนไปสู่การอนุรักษ์
3. ควรเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวในด้านการศึกษาวិทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สภาพสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว
4. ในการสร้างหรือการจัดการใดๆ ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง ควรเป็นไปเพื่อให้ทัศนียภาพของท้องถิ่นดีขึ้น ตลอดจนการลงทุนทางด้านการท่องเที่ยว ก็เป็นไปเพื่อสนับสนุนเศรษฐกิจและ กิจกรรมต่างๆ ในท้องถิ่น ไม่พึ่งพาการลงทุนของต่างชาติ ซึ่งเป็นการลดการไหลออกของรายได้ไปยังต่างประเทศ
5. ในการวางแผน ดัดสินใจ และดำเนินงาน ตลอดจนการควบคุม ควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากที่สุด มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายของการท่องเที่ยว และให้บุคคลภายนอกมาคิด และตัดสินใจเพียงฝ่ายเดียว เพราะจะไม่เป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง
6. ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ ยั่งยืนหรือไม่เพียงใด การทำธุรกิจโดยมุ่งทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นเป็นการทุบหม้อข้าวตัวเองอย่างไรก็ตาม บริษัทนำเที่ยวก็สามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวได้ยาวนานเท่า นาน ถ้ามีการจัดทำธุรกิจที่ถูกต้องเหมาะสม นับตั้งแต่การใช้วัสดุที่ไม่ทำลายสภาพ แวดล้อมและสามารถนำมาใช้ใหม่ได้ การมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ในระบบนิเวศ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การให้การศึกษาแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นที่เป็น จุดหมายปลายทางก่อนที่จะไปถึง ทั้งในรูปของภาพยนตร์ในเครื่องบิน เทปบันทึกเสียง และเอกสาร เผยแพร่
7. มีการจัดการและควบคุมจำนวนของนักท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และไม่ เกินความสามารถของชุมชนในท้องถิ่น และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวจะรองรับได้ อีกทั้งมี นักท่องเที่ยวสม่ำเสมอตลอดทั้งปีไม่ใช่มีเฉพาะฤดูกาล เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับผู้ที่ทำงานใน อุตสาหกรรมนี้

จากหลักการดังกล่าวข้างต้นนี้ อาจสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวแนวใหม่เชิงนิเวศนั้น เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของธุรกิจท่องเที่ยวในระยะยาว จึงจำเป็นต้องมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มีผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด และท้องถิ่นต้องได้รับประโยชน์จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยุติธรรม มิใช่เป็นเพียงเป้าหมายที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาดักดวงเอาผลประโยชน์แต่เพียงฝ่ายเดียวเช่นที่ผ่านมาในอดีต

6.6 หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
2. มีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีศูนย์การศึกษาธรรมชาติ ภายในศูนย์มีการบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีเคาน์เตอร์บริการข่าวสาร มุมนิทรรศการ ห้องสุขา มุมจำหน่ายอาหารเครื่องดื่ม มีการบริหารจัดการในลักษณะการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี มีความปลอดภัยต่อการเดินทาง
3. มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบวงรอบหรือวงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรเป็นต้นไป
4. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางธรรมชาติเป็นระยะๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
5. มีแผนที่และคู่มือนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
6. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรับรองของพื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
7. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
8. มีการบริหารจัดการพื้นที่ และมีบริการร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาคีรัฐบาล องค์กรภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรบริหารท้องถิ่น (เทศบาล และ อบต.)
9. มีนโยบายต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม และภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การจัดการมลพิษต่างๆ
10. มีแผนพัฒนาบุคลากรและบริการสู่ระดับมาตรฐานสากล
11. หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรมจะต้องเป็นที่พักแรมที่มีการรักษาสิ่งแวดล้อม

(Ecology)

6.7 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) กำหนดกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็น 2 ประเภท คือ

1. กิจกรรมหลัก ได้แก่

- กิจกรรมเดินป่า (Hiking / Trekking)
- กิจกรรมศึกษาธรรมชาติ (Nature Education)
- กิจกรรมถ่ายรูปธรรมชาติ บันทึกเทปวิดีโอ เทปเสียงธรรมชาติ (Nature Photography, Video, Tapping and Sound of Nature Audio Taping)
- กิจกรรมส่องดูนก (Bird Watching)
- กิจกรรมศึกษาถ้ำ (Cave Exploring / Visiting)
- กิจกรรมศึกษาท้องฟ้าและดาราศาสตร์ (Sky interpretation)
- กิจกรรมล่องเรือศึกษาธรรมชาติ (Boat Sightseeing)
- กิจกรรมพายเรือแคนู เรือคายัค เรือใบ เรือโป (Canoeing / Kayak / Browbeating / Sailing)

2. กิจกรรมเสริม ได้แก่

- กิจกรรมชมทิวทัศน์ธรรมชาติในบรรยากาศที่สงบ
- กิจกรรมขี่จักรยานตามเส้นทางธรรมชาติ (Terrian / Mountain Biking)
- กิจกรรมปีนเขา ไต่เขา (Rock / Mountain Climbing)
- กิจกรรมพักแรมด้วยเต็นท์ (Tent Camping)
- กิจกรรมเครื่องร่อนขนาดเล็ก (Hang Glider).
- กิจกรรมล่องแพยาง แพไม้ไผ่ (Water Rafting)
- กิจกรรมพักผ่อนรับประทานอาหาร (Pinicking)
- กิจกรรมเที่ยวน้ำตก (Waterfall Visits / Exploring)
- กิจกรรมวินด์เซิร์ฟ (Windsurfing)

6.8 ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดร.สิริกุล บรรพพงษ์ ได้แบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวแนวอนุรักษ์ไว้ 4 กลุ่ม ตามระดับความสนใจในธรรมชาติ (ศิริพร สมบุญธรรม. 2536 : 30; อ้างอิงจากสิริกุล บรรพพงษ์. ม.ป.ป.) ดังนี้

1. กลุ่มนักธรรมชาติวิทยา (Naturalists) มีความสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพืช สัตว์ สิ่งแวดล้อม ในระบบนิเวศ
2. กลุ่มนักท่องเที่ยวธรรมชาติ (Nature Tourism) หรือนักนิยมไพร มีความสนใจในความงามของธรรมชาติ และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนท้องถิ่น
3. กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชอบแสวงหาความตื่นเต้น และแปลกใหม่ (Mainstream Nature Tourism) มีความสนใจในสภาพธรรมชาติที่ห่างไกลความเจริญและเข้าถึงลำบาก
4. กลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปที่ต้องการชื่นชมธรรมชาติ (Casual Tourism) มีความต้องการเพิ่มพูนประสบการณ์การท่องเที่ยวของตนให้หลากหลายยิ่งขึ้น

6.9 นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว โดยตรงได้กำหนดนโยบายหลักในการปฏิบัติงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยไว้อย่างชัดเจน และประกาศอย่างเป็นทางการ โดยนโยบายทั้ง 8 ประการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538 : 8 - 9)

1. ส่งเสริม ชักจูงให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเดินทางมาสู่ประเทศไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศเข้าเพิ่มพูนเศรษฐกิจส่วนรวมโดยริบถ้วน
2. ขยายแหล่งท่องเที่ยวให้กระจายไปในท้องถิ่น เพื่อเป็นการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้ถึงประชากรในทุกภูมิภาค
3. อนุรักษ์สมบัติวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของไทยไว้ด้วยดีที่สุด
4. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานที่ดี เพื่อสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนให้มากขึ้น
5. เพิ่มความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศให้สามารถเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางต่างๆ ด้วยความมั่นใจในความปลอดภัยของร่างกาย และทรัพย์สินของตนและหมู่คณะ
6. ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวของคนไทยภายในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและเยาวชน เพื่อเป็นการเพิ่มสวัสดิการด้านการท่องเที่ยวแก่คนไทย
7. เสริมกำลังคนที่เป็นคนไทยเข้าทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มากที่สุด
8. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

จากนโยบายทั้ง 8 ประการดังกล่าว จะพบว่าเป็นนโยบายที่มุ่งเน้นให้การท่องเที่ยว มีพัฒนาการที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายข้อที่ 2, 3 และ 8 ที่มุ่งเน้นให้มีการประสานความเจริญทางเศรษฐกิจกับการสงวน รักษา และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ โดยยินยอมให้ใช้

ประโยชน์แต่พอควร เพื่อรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์และทรัพยากรเพื่อคนรุ่นต่อไป นั่นก็แสดงว่าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เน้นเรื่องการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และประชากรท้องถิ่นมานานมาแล้ว และต่อมาในช่วงปี พ.ศ.2538 - 2539 จึงมีการกำหนดนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางและวางรูปแบบการปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นนโยบายเฉพาะกิจขึ้น ดังนี้

1. ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งด้านธรรมชาติ แหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นให้เกิดคุณภาพ มีระบบการสื่อความหมายที่ดี และคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว
2. ประสานงานให้เกิดความร่วมมือระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มุ่งเน้นการสร้างควมรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ โดยต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรม
3. สร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวที่มุ่งหวังให้เกิดวิถีทางแห่งการอนุรักษ์ การคืนประโยชน์สู่ระบบนิเวศ
4. ดำเนินการให้มีการวางแผนและปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบองค์กร การจัดการด้านการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เกิดการประสานงานและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น
5. ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วม และได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538 : 19)

7. การพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะแตกต่างจากอุตสาหกรรมผลิตสินค้าในโรงงาน ในแง่ที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่ต้องใช้วัตถุดิบในลักษณะที่เป็นการสิ้นเปลือง แต่แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งถือเป็นวัตถุดิบที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ก็มีการเสื่อมโทรมลงได้ หากไม่มีการดูแลรักษาที่ดีพอ แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ จึงถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีค่าของประเทศชาติ การจะดูแลรักษาทรัพยากรนี้ให้คงสภาพที่ดีต่อไปได้เป็นระยะเวลานานๆ จำเป็นต้องมีทั้งการพัฒนาและการอนุรักษ์ควบคู่กันไป ดังนี้

7.1 การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว กระทำได้โดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

1. สร้างเส้นทางคมนาคมให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยสะดวก เช่น ทางถนนและทางรถไฟ แต่ต้องระมัดระวังมิให้มีผลกระทบถึงแหล่งท่องเที่ยว ในด้านที่ชักนำผู้คนเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวมากเกินไปจนเกินขีดความสามารถในการรองรับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ซึ่งต้องการความสงบเงียบ และให้คงความเป็นธรรมชาติไว้มากที่สุด

2. สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในการไปชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เช่น สร้างที่พักแรม ร้านอาหาร แหล่งนันทนาการ สิ่งสาธารณูปโภคต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และความกลมกลืนกับบรรยากาศของสถานที่ รวมทั้งไม่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษใดๆ ทั้งสิ้น

3. อำนวยความสะดวกและความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวในการไป เที่ยวชม สถานที่ เช่น การสร้างทางเดินและสะพานข้ามลำน้ำ การสร้างแนวรั้วกันหุบเขา หรือ หน้าผาชัน หรือบริเวณน้ำตกที่น่าจะก่อให้เกิดอันตราย และการติดตั้งไฟให้แสงสว่างภายในบริเวณริมน้ำ เป็นต้น แต่ทั้งนี้จะต้องก่อสร้างหรือจัดวางสิ่งต่างๆ ให้เหมาะสม ไม่เป็นการทำลาย ทัศนียภาพที่งดงามของธรรมชาติให้สูญหายไป

4. ติดป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ภายในท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบรวมทั้งควรมีแผนที่แสดงที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวติดตั้งไว้ในที่ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้สะดวก

5. บูรณะโบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ให้อยู่ในสภาพที่ดี โดยวิธีการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

6. เสาะแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ ที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นประโยชน์ในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของท้องถิ่นได้มากยิ่งขึ้น รวมทั้งฟื้นฟูประเพณีและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่อาจจะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

7. ประกาศให้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญบางแห่ง เป็นเขตสงวนรักษาไว้ตามกฎหมาย เช่น เป็นอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และอุทยานประวัติศาสตร์

7.2 การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

เป็นการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้ว ให้คงสภาพที่ดีอยู่ต่อไปในระยะยาว ซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ ที่สำคัญดังนี้

1. ไม่เปลี่ยนแปลงสภาพของแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติให้ผิดแปลกไปจากเดิม จนหมดหรือลดคุณค่าลง

2. ไม่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษของสิ่งแวดล้อมขึ้นในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ เช่น การก่อให้เกิดความสกปรกจากเศษขยะและสิ่งของ การก่อให้เกิดน้ำเน่าเสีย การก่อให้เกิดความสกปรกกรุงรังทางสายตา

3. ไม่ทำลายโบราณสถาน และสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์

4. ไม่ทำลายสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เช่น การทำให้หินงอกหินย้อยภายในถ้ำแตกหัก การทำลายปะการังใต้น้ำ การเก็บดอกไม้พันธุ์ไม้ การตัดไม้ทำลายป่า ตลอดจนการล่าสัตว์ป่าในเขตหวงห้าม

5. อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีที่ดึงดูดใจของท้องถิ่นเอาไว้ และมีการถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังรับสืบทอดต่อ ๆ กันไป

7.3 การขึ้นทะเบียนแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติเป็นมรดกโลก

แนวความคิดในเรื่องมรดกโลกเกิดขึ้นจากการประชุมขององค์การยูเนสโกเมื่อ พ.ศ.2515 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผลให้มีการจัดทำอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติของโลก โดยมีประเทศต่างๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกว่า 100 ประเทศ วัตถุประสงค์ของอนุสัญญานี้ ก็เพื่อให้ความคุ้มครองแก่บรรดาแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติที่มีคุณค่าอยู่ในประเทศต่างๆ ซึ่งได้รับการพิจารณาคัดเลือกให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกจากบัญชีรายชื่อที่ประเทศสมาชิกต่าง ๆ เสนอมา

ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคีของอนุสัญญานี้ใน พ.ศ.2530 พร้อมกันนั้นก็ได้อเสนอแหล่งวัฒนธรรมและธรรมชาติของไทย รวม 6 แห่ง ให้คณะกรรมการพิจารณาเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ประกอบด้วยมรดกทางวัฒนธรรม 3 แห่ง และมรดกทางธรรมชาติ 3 แห่ง ดังนี้คือ

1. มรดกทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย
 - แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี
 - อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย - ศรีสัชนาลัย - กำแพงเพชร
 - อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา
2. มรดกทางธรรมชาติ ประกอบด้วย
 - อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
 - อุทยานแห่งชาติตะรุเตา
 - เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง-ทุ่งใหญ่นเรศวร

สำหรับอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นั้น ถึงแม้จะยังไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลก แต่กลุ่มประเทศอาเซียนก็ยกย่องให้เป็นมรดกแห่งอาเซียน นับว่ามีความสำคัญไม่น้อยเป็นที่คาดหวังว่าในอนาคต คงจะมีการขึ้นทะเบียนแหล่งวัฒนธรรม และธรรมชาติในประเทศไทยเป็นมรดกโลกเพิ่มเติมอีก ทั้งนี้ถือได้ว่าประเทศไทยมีมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ไว้เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติ ไม่น้อยหน้าประเทศอื่นๆ ในโลก และเป็นผลดีแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศเป็นอย่างมาก

8. สถานการณ์ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้า ช่วง 10 เดือนแรก ปี 2545 (Inbound Tourism)

สถิติในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2545 สถานการณ์การท่องเที่ยวขาเข้าของประเทศไทยมีทิศทางการเติบโตที่ดี ประเทศไทยได้รับนักท่องเที่ยวจำนวน 8.75 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 7.22 เป็นอัตราที่สูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้ในระดับการเติบโตร้อยละ 4 หรือที่จำนวนนักท่องเที่ยว 10.50 ล้านคน ทั้งนี้ จากผลของการเติบโตที่สูงในช่วง 10 เดือนนี้ คาดว่าจะส่งผลให้ประเทศไทยได้รับนักท่องเที่ยว เพิ่มขึ้นจากเป้าหมายเดิมเป็น 10.70 ล้านคน ที่ระดับอัตราการ

ขยายตัวร้อยละ 6 โดยในปีนี้สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย ยังได้เปรียบประเทศคู่แข่งในภูมิภาคเดียวกันอย่างมาก เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ / ส่งเสริมทางการตลาดอย่างหนักตลอดปี ส่งผลให้ตลาดนักท่องเที่ยวแทบทุกภูมิภาคมีอัตราการเติบโตที่น่าพอใจ โดยเฉพาะภูมิภาคเอเชียตะวันออก ยุโรป อเมริกา เอเชียใต้ และตะวันออกกลาง มีเพียงตลาดโอเชียเนีย และแอฟริกาที่มีการเติบโตลดลง ส่วนช่วง 2 เดือนสุดท้าย สถานการณ์โดยรวมคาดว่าจะยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้น แม้จะเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในบาหลี และฟิลิปปินส์ก็ตาม เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลด้านจิตวิทยาต่อนักท่องเที่ยว และทำให้เกิดการชะลอตัวของกระแสการเดินทางท่องเที่ยวเพียงระยะสั้นเท่านั้น ตลาดนักท่องเที่ยวของไทยที่ได้รับผลกระทบ ได้แก่ ตลาดโอเชียเนีย ตะวันออกกลาง และแอฟริกา ตลาดอื่นยังคงมีการเติบโตในเกณฑ์ที่ดี จึงเป็นแรงจูงทางบวกให้สถานการณ์การท่องเที่ยวขาเข้าในภาพรวมของไทยปีนี้ ยังคงอยู่ในทิศทาง การเติบโตต่อไป

แนวโน้มสถานการณ์ท่องเที่ยวช่วงต้นปี 2546 คาดว่า จะยังคงมีการขยายตัวที่ดี เนื่องจากเป็นช่วงฤดูการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศของไทย ประกอบกับประเทศไทยได้ส่งเสริมการทำตลาด โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ มากมาย เช่น การเฉลิมฉลองในช่วงเทศกาลขึ้นปีใหม่ การจัดงาน Bangkok International Film Festival เป็นต้น

สถานการณ์การท่องเที่ยวในภูมิภาคต่างๆ สรุปได้ดังนี้

1. ภูมิภาคเอเชียตะวันออก

สถานการณ์ท่องเที่ยวของตลาดเอเชียตะวันออก ช่วง 10 เดือนแรกของปีนี้ มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.31 ประเทศไทยได้รับนักท่องเที่ยวจะภูมิภาคนี้จำนวนทั้งสิ้น 5.35 ล้านคน ตลาดนักท่องเที่ยวที่มีการขยายตัวที่ดี ได้แก่ ตลาดมาเลเซีย จีน และเกาหลี ขณะที่บางตลาดสถานการณ์อยู่ในภาวะการทรงตัวถึงเติบโตขึ้นเล็กน้อย เช่น ตลาดสิงคโปร์และฮ่องกง ส่วนบางตลาดมีอัตราการเติบโตลดลง แต่ไม่ส่งผลทางลบสำหรับสถานการณ์โดยรวมของภูมิภาค ได้แก่ ตลาดญี่ปุ่น และได้หวัน อันเป็นผลจากสภาวะทางเศรษฐกิจที่ยังคงซบเซา ส่งผลให้การจับจ่ายในบางกิจกรรมเป็นไปอย่างระมัดระวัง โดยเฉพาะเรื่องการท่องเที่ยว

จากผลของเหตุการณ์ความไม่สงบในบาหลีและฟิลิปปินส์ คาดว่าจะก่อให้เกิดปัจจัยทางบวกต่อแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลของไทย ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวคู่แข่งของบาหลี ผนวกกับช่วงปลายปีประเทศไทยจัดงาน Shopping Streets และงานเฉลิมฉลองปีใหม่ จึงน่าจะส่งผลให้ประเทศไทยได้รับนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคนี้เพิ่มขึ้นต่อไปอีก แนวโน้มช่วงต้นปีหน้า คาดว่า จะยังมีการขยายตัวในเกณฑ์ที่น่าพอใจ แต่ต้องจับตามองความเคลื่อนไหวของสถานการณ์การเมืองระหว่างอเมริกาและอิรัก รวมถึงสถานการณ์เศรษฐกิจโลก ซึ่งอาจเป็นผลจากการเกิดสงครามและราคาน้ำมันโลกที่อาจเพิ่มสูงขึ้นด้วย

2. ภูมิภาคยุโรป

สถานการณ์โดยรวมช่วง 10 เดือนที่ผ่านมา มีอัตราการเติบโตอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ด้วยอัตราเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.40 หรือมีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าประเทศไทยทั้งสิ้น 1.9 ล้านคน เป็นผลจากตลาดส่วนใหญ่มีอัตราการเติบโตที่ดีมากกว่าร้อยละ 4 ได้แก่ ตลาดอังกฤษ ฝรั่งเศส สวิตเซอร์แลนด์ ฟินแลนด์ เดนมาร์ก รัสเซีย สเปน ออสเตรเลียและยุโรปตะวันออก ส่วนตลาดที่มีสถานการณ์น่าเป็นห่วง ได้แก่ ตลาดเยอรมัน มีอัตราการเติบโตร้อยละ 0.89 ตลาดนอร์เวย์ มีอัตราการเติบโตร้อยละ 0.09 ทั้ง 2 ตลาดได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ภายในประเทศของตน ส่วนตลาดสวีเดนมีอัตราการเติบโตลดลงร้อยละ 2.13 เป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจที่มีปัญหา มาตั้งแต่ต้นปี ผ่นวกกับกระแสข่าวความไม่ปลอดภัยในประเทศไทยหลังเหตุระเบิดบาห์ลี ส่งผลให้ตลาดสวีเดน ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ ได้รับผลกระทบ จึงมีการขยายตัวลดลงค่อนข้างมาก

ผลกระทบจากการหวั่นเกรงการเกิดสงครามระหว่างสหรัฐอเมริกา กับอิรักในช่วงเดือนกันยายน และจากการที่หลายประเทศในยุโรปเดือนนักท่องเที่ยวของตนถึงความไม่ปลอดภัยในประเทศไทย จากภัยการก่อการร้ายภายหลังเหตุระเบิดในบาห์ลี ช่วงเดือนตุลาคมนั้น ส่งผลให้กระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวยุโรปที่เข้าสู่ประเทศไทยชะลอตัวลงเล็กน้อย ในบางตลาดเป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ และเกิดขึ้นเฉพาะกลุ่ม Group tour และ MICE เท่านั้น หลังจากสถานการณ์ต่าง ๆ คลี่คลายลง นักท่องเที่ยวชาวยุโรปก็กลับเดินทางเข้ามาในประเทศไทยอีกครั้ง

แนวโน้มสถานการณ์ถึงสิ้นปี 2545 โดยรวม คาดว่าภูมิภาคยุโรปยังคงมีการขยายตัวต่อเนื่อง แต่อัตราการขยายตัวอาจจะไม่โดดเด่นมากนัก เนื่องจากตลาดหลัก ๆ เช่น เยอรมัน สวีเดน ฝรั่งเศส ประสบปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ ผ่นวกกับปัญหาภาพลักษณ์ด้านลบที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในเรื่องความไม่ปลอดภัยจากภัยการก่อการร้ายที่ยังคงมีกระแสข่าวหลงเหลืออยู่ แต่ไม่สามารถส่งผลจุดรั้งการเติบโตของตลาดยุโรปในภาพรวมได้

3. ภูมิภาคอเมริกา

10 เดือนแรกของปี 2545 นี้ ตลาดนักท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ ภาพรวมมีการเติบโตเล็กน้อย ในอัตราร้อยละ 2.5 หรือมีจำนวนนักท่องเที่ยว 506,510 คน เป็นการขยายตัวที่สอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของตลาดหลัก คือสหรัฐอเมริกา ที่เติบโตเพียงร้อยละ 1.55 หรือมีจำนวนนักท่องเที่ยว 403,381 คน ทั้งนี้ ผลกระทบจากวิกฤติการณ์การก่อวินาศกรรมในสหรัฐ ฯ ยังคงมีอิทธิพลในการลดทอนกระแสการเติบโตของตลาดนักท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะกับตลาดสหรัฐ ฯ ในช่วงครึ่งปีแรก หลังจากนั้น ตลาดเริ่มฟื้นตัวขึ้นโดยลำดับ โดยเฉพาะในช่วงต้นไตรมาสที่ 3 เริ่มมีการเคลื่อนไหวในอัตราเพิ่มอย่างรวดเร็ว เป็นผลมาจากการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของสหรัฐ ฯ ที่เหนี่ยวนำให้ชาวอเมริกัน มีการใช้จ่ายอย่างอิสระเพิ่มขึ้น กอปรกับกระแสการตื่นกลัวการก่อการร้าย ซึ่งมีผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของคนอเมริกันน้อยลง ทำให้เริ่มมีการเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศ เพื่อชดเชยการพลาดโอกาสการเดินทางช่วงฤดูท่องเที่ยวของปีที่ผ่านมา การฟื้นตัวของเศรษฐกิจสหรัฐ ฯ ยังส่งผลกระทบทางบวกต่อตลาดอื่น ๆ ในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะแคนาดา และ

ลาตินอเมริกา ที่มีระบบเศรษฐกิจผูกพันกับเศรษฐกิจสหรัฐ ฯ เห็นได้จากการฟื้นตัวอย่างชัดเจนของตลาดบราซิลและแคนาดา ที่กลับมาเคลื่อนไหวในแดนบวกันอย่างแข็งแกร่งได้อีกครั้ง ยิ่งไปกว่านี้ ประเทศไทยยังได้รับผลดีทางอ้อมจากการที่จุดหมายปลายทางหลายแห่งทั่วโลก ยังคงคลุ้มเครือด้วยความรุนแรงทางการเมือง และภัยจากการก่อการร้าย ทำให้ทางการสหรัฐ ฯ ต้องออกประกาศเตือนเป็นระยะๆ ให้ชาวอเมริกันทั่วโลก เพิ่มความระมัดระวัง เพราะอาจเป็นเป้าการโจมตีจากผู้ก่อการร้าย โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงภัยในแถบเอเชียใต้ ตะวันออกกลาง รวมทั้งแถบประเทศเพื่อนบ้านอย่างอินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ขณะที่ประเทศไทยยังคงภาพลักษณ์ของความเป็นกลาง เป็นเมืองที่สงบและความคุ้มค่าเงินที่จะเป็นแม่เหล็กดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคนี้ให้เลือกประเทศไทย เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวมากขึ้น กอปรกับทางการไทยได้เพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัยสถานที่สำคัญ และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ที่รัดกุมยิ่งขึ้น ทำให้ชาวอเมริกันที่ต้องการเดินทางท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจ และคงแผนการเดินทางมาท่องเที่ยวต่อไป คาดว่าตลาดน่าจะมีการเติบโตในเกณฑ์ดีอย่างต่อเนื่องจนถึงต้นปี 2546 จากแรงเสริมของเหตุระเบิดในบาหลี ที่ทำให้นักท่องเที่ยวหันเหการเดินทางมายังประเทศไทยเพิ่มขึ้น

4. ภูมิภาคเอเชียใต้

10 เดือนแรกของปีนี้ การเดินทางของนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคนี้ ในภาพรวมมีการขยายตัวในอัตราที่ค่อนข้างสูง ที่ระดับร้อยละ 16.06 หรือมีจำนวนนักท่องเที่ยว 322,428 คน นักท่องเที่ยวเกือบทุกตลาดในเขตนี้มีจำนวนเพิ่มขึ้น ยกเว้นตลาดปากีสถาน ที่ยังคงชะลอตัวลงค่อนข้างมาก แม้ว่าผลกระทบจากการโจมตีอัฟกานิสถานของสหรัฐ ฯ จะยังผลให้สถานการณ์ทางการเมืองภายใน ภูมิภาคส่อเค้าความไม่สงบเกิดขึ้นทั่วไป รวมทั้งยังก่อให้เกิดความสั่นคลอนทางสังคมในประเทศแถบนี้เป็นอย่างมาก จากการก่อความไม่สงบของประชาชนในหลายประเทศ ผลจากวิกฤตการณ์ ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อตลาดในระยะสั้น กอปรกับชาวเอเชียใต้ มีความเคยชินกับเหตุการณ์ความไม่สงบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในประเทศของตนอยู่แล้ว จึงไม่สร้างความวิตกกังวลหรือส่งผลกระทบต่อด้านจิตวิทยาต่อชาวเอเชียใต้เท่าใดนัก เห็นได้จากที่ตลาดเริ่มฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว นับแต่ช่วงไตรมาสที่ 2 ของปี 2545 เป็นต้นมา โดยเฉพาะอินเดีย ซึ่งเป็นตลาดหลักนั้น มีการเติบโตในอัตราเพิ่มร้อยละ 24.09 หรือมีจำนวนนักท่องเที่ยว 210,184 คน นับว่าเป็นตลาดที่มีการขยายตัวสูงสุดเมื่อเทียบกับตลาดอื่นในภูมิภาคเดียวกัน แม้ว่าปัญหาความขัดแย้งระหว่างอินเดียกับปากีสถาน จะยังคงทวีความรุนแรงและขยายวงกว้างขึ้น ก็มีได้ส่งผลกระทบในการลดกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวตลาดนี้ ในทางตรงกันข้าม ชาวอินเดีย เริ่มเดินทางออกนอกประเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอินเดียเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว ซึ่งมีการเติบโตอย่างโดดเด่น รวมทั้งกลุ่มที่เดินทางมาเพื่อตรวจสุขภาพหรือรักษาพยาบาล ก็เป็นแนวโน้มที่กำลังมาแรงยิ่ง ในภาวะที่จุดหมายปลายทางหลักอย่างสหรัฐ ฯ และอังกฤษ ยังอยู่ในภาวะที่ล่อแหลมต่อความไม่ปลอดภัย กอปรกับพื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง แอฟริกา รวมทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บาง

ประเทศ อาทิ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ยังส่อเค้าความไม่สงบ ประเทศไทยจึงยังคงเป็นจุดหมายปลายทางที่คงความได้เปรียบสูง คาดว่าตลาดจะยังคงรักษาการเติบโตอย่างแข็งแกร่งต่อเนื่องถึงต้นปี 2546 อย่างไรก็ดี การส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวจากเอเชียใต้ ควรระมัดระวังในระดับหนึ่ง เนื่องจากเริ่มมีการระบาดของกลุ่มผู้ดำเนินการปลอมแปลงเอกสารผ่านแดนเข้าประเทศ โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนสัญชาติ อินเดีย ปากีสถาน ศรีลังกา และเนปาล

5. ภูมิภาคโอเชียเนีย

ช่วง 10 เดือนที่ผ่านมา มีอัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ 2.14 ประเทศไทยได้รับนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 3.5 แสนคน เป็นผลต่อเนื่องมาตั้งแต่ไตรมาสที่ 2 เนื่องจากการเปลี่ยนจุดแวะพักของสายการบินแควนตัส และบริติชแอร์เวย์ ในเส้นทางจากออสเตรเลียไปสู่อุโรป ได้ย้ายจุดแวะพักระหว่างทางจากประเทศไทยไปยังประเทศสิงคโปร์ ส่งผลทางลบต่อการส่งเสริมการเดินทางเข้ามายังประเทศไทยของตลาดออสเตรเลีย ซึ่งเป็นตลาดหลักของภูมิภาคนี้ ผนวกกับเกิดเหตุระเบิดในบาหลี ช่วงเดือนตุลาคมที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวออสเตรเลียบาดเจ็บ และเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ส่งผลด้านจิตวิทยาค่อนข้างมากแก่นักท่องเที่ยวออสเตรเลียต่อการเดินทางต่างประเทศ อีกทั้งรัฐบาลออสเตรเลียได้ประกาศเตือนประชาชน ให้ระวังเรื่องการเดินทางมายังประเทศในภูมิภาคอาเซียน จากปัจจัยทั้ง 2 ส่งผลให้ภูมิภาคโอเชียเนียมีการเติบโตลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าตลาดรองอย่างนิวซีแลนด์จะยังมีการเติบโตเพิ่มขึ้น แต่ก็ไม่สามารถชดเชยให้ภาพรวมของภูมิภาคนี้ขยายตัวเพิ่มขึ้นได้

แนวโน้มช่วง 2 เดือนสุดท้ายของปี 2545 คาดว่าภูมิภาคโอเชียเนียยังคงมีการขยายตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยหลักเป็นผลจากความหวั่นความไม่ปลอดภัยจากการก่อการร้าย ซึ่งมีกระแสข่าวออกมามากอย่างต่อเนื่องในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งประเทศไทยด้วย และจะส่งผลให้กระแสการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวตลาดนี้ลดลงอย่างต่อเนื่องต่อไป

6. ภูมิภาคตะวันออกกลาง

ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2545 นี้ ในภาพรวมมีการเคลื่อนไหวอยู่ในเกณฑ์ดี มีการขยายตัวในอัตราเพิ่มร้อยละ 15.66 หรือมีจำนวนนักท่องเที่ยว 236,532 คน ตลาดนักท่องเที่ยวในเขตนี้ทุกตลาด ต่างมีการเติบโตในทิศทางบวก แม้ว่าในช่วงปลายปี 2544 กระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวจะอยู่ในภาวะที่ไม่สู้ดีนัก อันเป็นผลกระทบจากวิกฤตการณ์การก่อการร้ายในสหรัฐ ฯ รวมทั้งการโจมตีอัฟกานิสถานของสหรัฐ ฯ แต่เหตุการณ์ดังกล่าวก็ส่งผลกระทบในช่วงสั้นๆ ช่วงต้นปี 2545 กระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวตลาดนี้เริ่มกลับเข้าสู่ภาวะปกติ โดยเฉพาะตลาดหลักอย่างอิสราเอล และตลาดรองอย่างสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และคูเวต ต่างปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว จนสามารถกลับมาขยายตัวอย่างโดดเด่นอีกครั้ง ส่วนหนึ่งมาจากผลทางอ้อม จากการที่ประเทศต่างๆ ในยุโรป อเมริกา รวมทั้งเอเชียบางประเทศ เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจลงตราให้กับบุคคลสัญชาติอาหรับมากเป็นพิเศษ ทำให้นักท่องเที่ยวจากประเทศเหล่านี้ไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศ ขณะที่ประเทศไทยยังคงภาพลักษณ์ ของการเป็นพื้นที่ที่มีความ

เป็นกลาง และไม่มีปัญหาการต่อต้านมุสลิมในประเทศไทย กับทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวที่ไม่สูง ทำให้ได้รับความสนใจจากชาวอาหรับค่อนข้างมาก นอกจากนี้ ผลจากการจัดงานส่งเสริมการขาย ประเทศไทยในตลาดตะวันออกกลางในช่วงเดือนพฤษภาคม ซึ่งมีการนำเสนอสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ อาทิ การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ ประเภทสปา และบริการรักษาพยาบาล ก็ได้รับการตอบรับจากตลาดเป็นอย่างดี และกำลังเป็นแนวโน้มใหม่ที่กำลังมาแรง โดยนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอาหรับ กำลังให้ความสนใจในการเดินทางมาตรวจเช็คสุขภาพ และรักษาพยาบาลในประเทศไทย ทางด้านอิสราเอลนั้น แม้ว่าสถานการณ์ภายในประเทศยังคงมีความรุนแรงจากปัญหาความขัดแย้งกับปาเลสไตน์ แต่ภาวะการณ์ดังกล่าวก็ไม่ส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวในต่างประเทศของคอนิสราเอลเท่าใดนัก เนื่องจากชาวอิสราเอลส่วนใหญ่มีความเคยชินกับเหตุการณ์ก่อการร้ายที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง อย่างไรก็ตาม นับแต่ช่วงไตรมาสที่ 3 ของปี 2545 เป็นต้นมา ตลาดเริ่มได้รับปัจจัยลบจากเหตุการณ์ที่สหรัฐฯ กัดดันอิรักอย่างหนักในการเข้าไปตรวจสอบอาวุธ พร้อมกับขอมติจากสหประชาชาติในการโจมตีอิรัก ก่อให้เกิดความวิตกอย่างมากต่อชาวตะวันออกกลาง เก่งว่ามีแนวโน้มที่จะเกิดสงครามอ่าวเปอร์เซียรอบสอง คาดว่าจะมีความรุนแรงกว่าในครั้งแรกมากและจะมีอิทธิพลสำคัญในการลดความเชื่อมั่นในการเดินทางของนักท่องเที่ยวในเขตนี้เป็นอย่างมาก คาดว่าปัจจัยดังกล่าวจะฉุดรั้งให้การเติบโตของตลาดตะวันออกกลางในภาพรวมลดความรุนแรงลงนับแต่ช่วงปลายปี 2545 ต่อเนื่องถึงต้นปี 2546 นี้

7. ภูมิภาคแอฟริกา

10 เดือนแรกของปี 2545 ตลาดนักท่องเที่ยวภูมิภาคนี้ในภาพรวม มีการไหลตัวลดลงเล็กน้อยในอัตราร้อยละ 0.31 หรือมีจำนวนนักท่องเที่ยว 74,913 คน สำหรับตลาดแอฟริกาใต้ ซึ่งเป็นตลาดหลัก มีการชะลอตัวลงค่อนข้างมากในอัตราร้อยละ 7.51 หรือมีจำนวนนักท่องเที่ยว 31,162 คน แม้ว่าแอฟริกาจะไม่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ก่อการร้ายในสหรัฐฯ เท่าใดนัก เห็นได้จากช่วงหลังการเกิดวิกฤตการณ์ในสหรัฐฯ นักท่องเที่ยวจากแอฟริกาใต้ยังคงเดินทางมาประเทศไทย ในอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงช่วงปลายปีที่ผ่านมา แต่เมื่อเข้าสู่ปี 2545 นี้ กระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวเริ่มไหลตัวลดลงมาโดยตลอด ทั้งๆ ที่ตลาดได้รับปัจจัยเสริมทางบวกจากการที่สายการบินเซาท์แอฟริกัน แอร์ไลน์ส เพิ่มโปรแกรมส่งเสริมการขายในช่วงต้นปี ในเส้นทางกรุงเทพ ฯ - โจฮันเนสเบิร์ก สำหรับผู้ที่ซื้อบัตรโดยสารในชั้นธุรกิจจำนวน 2 ใบ จะได้บัตรฟรี 1 ใบ เพื่อดึงดูดความสนใจจากกลุ่มนักธุรกิจ และกลุ่มตลาดระดับบน แต่ก็ไม่ได้รับการตอบรับจากตลาดเท่าใดนัก ส่วนหนึ่งมาจากคุณลักษณะของตลาดนักท่องเที่ยวในเขตนี้ ที่มีความผันผวนขึ้นลงอย่างรวดเร็วตามกระแสนิยม ทำให้ยากต่อการคาดหมายในการที่จะได้รับนักท่องเที่ยวจากตลาดนี้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นอย่างประเทศไทย มีอาจหลีกเลี่ยงความแปรปรวนของสถานการณ์ดังกล่าวได้ (งานวิเคราะห์ กองสถิติและวิจัย : การท่องเที่ยวปี 2545)

9. การพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย

การท่องเที่ยวในประเทศไทย ได้รับการพัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2467 โดยมีการจัดตั้งแผนกโฆษณาขึ้นในกิจการรถไฟ ทำหน้าที่รับรองและให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ที่จะเดินทางมาประเทศไทย รวมทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเทศไทยให้เป็นที่รู้จักของชาวต่างชาติ

ต่อมาใน พ.ศ.2479 ได้มีการจัดตั้งแผนกส่งเสริมพาณิชย์ และท่องเที่ยวขึ้น ในกระทรวงเศรษฐกิจ เพื่อรับงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาจากการรถไฟ จนเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง สำนักงานถูกทิ้งระเบิด จึงเลิกกิจการไป

ใน พ.ศ.2492 คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้จัดตั้งสำนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว ในสังกัดของกรมโฆษณาการ ซึ่งในปีต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นสำนักงานท่องเที่ยว มีหน้าที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ในประเทศ ออกจูลสารเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เผยแพร่ให้ประชาชนทราบ

การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยหน่วยงานรัฐบาลเริ่มขึ้นอย่างจริงจัง เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้าดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี โดยได้จัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ อสท. ขึ้นใน พ.ศ.2502 และเปิดดำเนินงานใน พ.ศ.2503 ต่อมาองค์การนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ ททท. ใน พ.ศ.2522

ในปัจจุบัน (พ.ศ.2536) นอกจากสำนักงานใหญ่ของ ททท. ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงเทพ ฯ แล้ว ยังมีสำนักงานสาขาในต่างจังหวัด รวม 18 แห่ง และในต่างประเทศรวม 16 แห่ง นับว่ากิจการของ ททท. ได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวางมากทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

10. ข้อมูลพื้นฐานอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

อุทยานแห่งชาติของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งดังนี้

1. การอนุรักษ์ธรรมชาติ คือ ต้องการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติของพื้นที่ให้คงอยู่ตามธรรมชาติ ป้องกันการรบกวนโดยมนุษย์ โดยเฉพาะทรัพยากรที่สำคัญ เช่น สัตว์ป่า พืชพรรณ และลักษณะธรรมชาติที่สวยงามเป็นพิเศษ รวมทั้งแหล่งอนุรักษ์พันธุกรรมที่สำคัญ

2. เพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ เนื่องจากในเขตอุทยานแห่งชาติ มีทิวทัศน์ทางธรรมชาติที่สวยงามเหมาะกับการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความสุขกายสุขใจ และช่วยผ่อนคลายความเครียดจากการปฏิบัติงานประจำ

3. เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัย พื้นที่อุทยานแห่งชาติ สามารถจัดเป็นห้องทดลองทางธรรมชาติกลางแจ้ง ที่สามารถค้นคว้าวิจัยไม่มีที่สิ้นสุดของนักศึกษา นักวิทยาศาสตร์ และประชาชนทั่วไป

อุทยานแห่งชาติของไทยทุกแห่งมีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร ซึ่งจัดตามหลักสากลของการจัดอุทยานแห่งชาติมีการบริหารโดยอำนาจรัฐที่เป็นส่วนกลาง โดยผ่านคณะกรรมการในระดับชาติ เรียกว่า คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ อันประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาอาชีพ และหลายหน่วยงาน

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีอาณาเขตคาบเกี่ยวติดต่อกันถึง 11 อำเภอของ 4 จังหวัด คือ จังหวัด สระบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดนครนายก ได้รับสมญาว่าเป็นอุทยานมรดกของกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นป่าผืนใหญ่ในเทือกเขาพนมดงรัก ในส่วนหนึ่งของดงพญาไฟหรือดงพญาเย็นในอดีตประกอบด้วยขุนเขาน้อยใหญ่สลับซับซ้อนหลายลูกเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารที่สำคัญถึง 5 สาย เช่น แม่น้ำนครนายก แม่น้ำมูล อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิด เช่น ช้างป่า กวาง เก้ง กระต๊อ ตลอดจนมีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติที่สวยงาม อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีเนื้อที่ 2,168.64 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,396.96 ไร่

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นับว่าเป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญนั้นก็คือ น้ำตกที่สวยงาม มีน้ำตกน้อยใหญ่เกิดขึ้นหลายแห่งในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งสำรวจพบและทำเส้นทางเดินเท้าไปถึงแล้วประมาณ 30 แห่ง ที่มีความสวยงามแตกต่างกันไปตามสภาพธรรมชาติของภูมิประเทศเป็นที่รู้จักกันดี เช่น

- น้ำตกนางรองและน้ำตกสาริกา น้ำตกทั้ง 2 แห่ง เป็นน้ำตกขนาดใหญ่อยู่ในพื้นที่จังหวัดนครนายก มีชื่อเสียงมาช้านานก่อนการจัดตั้งอุทยาน ฯ การเดินทางไปยังน้ำตกทั้ง 2 แห่งนี้ทำได้โดยสะดวกเพราะมีถนนลาดยางแยกจากถนนสุวรรณศรเข้าไปประมาณ 20 กิโลเมตร

- น้ำตกกองแก้ว เป็นน้ำตกเดี่ยว ๆ ที่เกิดจากห้วยลำตะคอง ในฤดูฝนจะดูสวยงามมากเหมาะสำหรับการเล่นน้ำ ใกล้บริเวณน้ำตกจะมีสะพานแขวนลำห้วยถึง 2 สะพานห้วยลำตะคองเป็นแนวแบ่งเขต 2 จังหวัด คือ จังหวัดนครนายกและจังหวัดนครราชสีมา น้ำตกแห่งนี้ อยู่ห่างจากอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่และศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ประมาณ 100 เมตร

- น้ำตกผากล้วยไม้ เป็นน้ำตกขนาดกลาง ที่อยู่ในห้วยลำตะคองเช่นเดียวกัน ห่างจากที่ทำการ ฯ ประมาณ 7 กิโลเมตร สามารถเข้าถึงได้โดยทางรถยนต์และทางเดินเท้า น้ำตกผากล้วยไม้จะมีกล้วยไม้หวายแดงขึ้นอยู่ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของน้ำตกแห่งนี้

- น้ำตกเหวสุวัต เป็นน้ำตกที่มีชื่อเสียงมากเป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป น้ำตก เหวสุวัตนี้อยู่สุดถนนธนรัชต์ หรือจะเดินเท้าต่อจากน้ำตกผากล้วยไม้ไปก็ได้ ประมาณ 3 กิโลเมตร น้ำตกนี้มีลักษณะเป็นสายน้ำตกลงมาจากหน้าผาสูงประมาณ 20 เมตรเศษ บริเวณด้านล่างของน้ำตกเป็นแอ่งน้ำ และลำธารเหมาะที่จะลงเล่นน้ำ แต่สำหรับฤดูฝนน้ำจะมาก ค่อนข้างเย็นจัดและไหลแรง

- น้ำตกเหวนรก เป็นน้ำตกขนาดใหญ่และสูงที่สุด อยู่ทางทิศใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีทั้งหมด 3 ชั้น ชั้นแรกสูงประมาณ 60 เมตร เมื่อน้ำไหลผ่านหน้าผาชั้นนี้ จะพุ่งไหลลงสู่หน้าผาชั้นที่ 2 และ 3 ที่อยู่ถัดลงไปใกล้ ๆ กันในลักษณะการไหลตก 90 องศา รวมความสูงไม่ต่ำกว่า 150 เมตร เป็นสายน้ำที่ไหลทะลักไปสู่หุบเหวเบื้องล่าง ในฤดูฝนน้ำจะไหลแรงมากจนดูน่ากลัว

- น้ำตกไม้ปล้อง เป็นน้ำตกที่พบมานานแต่ได้รับการปรับปรุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ มีทั้งหมด 5 ชั้น ลดหลั่นกันลงมา ชั้นสูงสุดไม่เกิน 12 เมตร มีลักษณะคล้ายคลึงกับน้ำตกเหวนรกหรือเหวสุวัต ความงามตลอดเส้นทางเดินเท้า ประกอบด้วยโขดหินเล็กใหญ่และลำธารที่สวยงาม การเดินทางไปยังน้ำตกแห่งนี้เริ่มต้นที่วังตะไคร้ โดยการเดินเท้าตามเส้นทางเดินเท้าระยะทางประมาณ 24 กิโลเมตร ผู้สนใจติดต่อสอบถามได้ที่หน่วย ขญ.9 (นางรอง) มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกให้ด้วย

- น้ำตกวังเหว เป็นน้ำตกขนาดใหญ่มีความกว้างประมาณ 40-60 เมตร ในฤดูฝนน้ำมากและไหลแรง อยู่ห่างจากหน่วยพิทักษ์ ขญ.6 (ใสใหญ่) ประมาณ 17 กิโลเมตร อยู่ใจกลางป่าทางด้านทิศตะวันออกของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ การเดินทางจะต้องใช้เวลาในการเดินทางประมาณ 2 วัน จึงเหมาะสำหรับผู้ที่ชอบการผจญภัยและพักค้างแรมในป่าเป็นอย่างยิ่ง ตลอดเวลาการเดินทางจะพบกับพันธุ์ไม้นานาชนิด และแก่งเหิงหินที่สวยงามตามธรรมชาติ นับเป็นน้ำตกที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง

- น้ำตกตะกร้อ น้ำตกสลัดได น้ำตกส้มปล้อย น้ำตกพันทิพย์ เป็นน้ำตกขนาดเล็กที่สวยงามอยู่ใกล้กับหน่วยพิทักษ์ ขญ. 7 (ประจันตคาม) เหมาะสำหรับพักผ่อนเล่นน้ำ ณ ทุก ๆ วัน จะมีนักท่องเที่ยวในท้องถิ่นและใกล้เคียงไปเที่ยวชมและเล่นน้ำตกนี้ไม่ขาดสาย โดยเฉพาะในวันหยุดสุดสัปดาห์จะมีนักท่องเที่ยวจากถิ่นอื่นไปเที่ยวมากเหมือนกัน

- น้ำตกแก่งกฤษณา น้ำตกเหวจ๊กจั่น น้ำตกเหวอีอำ เป็นน้ำตกขนาดเล็กและขนาดใหญ่ที่มีความงดงามไม่แพ้แห่งอื่นๆ โดยเฉพาะน้ำตกเหวอีอำมีความสูงประมาณ 25 เมตร เหมาะสำหรับการพักผ่อนในป่าจะได้ชมทิวทัศน์ธรรมชาติรอบกายอย่างเพลิดเพลินใจ

- น้ำตกผาไทรคู่ น้ำตกผากระชาย เป็นน้ำตกขนาดกลางที่เกิดจากกห้วยโกรกเดับบริเวณเขาแหลมอยู่ทางด้านทิศเหนือของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีความสูงประมาณ 15 เมตร ไหลลาดไปตามพื้นหิน เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบผจญภัยค้างแรมในป่าอยู่ห่างจากหน่วยพิทักษ์ ขญ. 2 (ผากระดาศ) ประมาณ 12 - 15 กิโลเมตร น้ำตกทั้ง 2 แห่งนี้เป็นน้ำตกที่มีความสวยงามอีกรูปแบบหนึ่ง

- น้ำตกแก่งหินเพลิง เป็นน้ำตกขนาดเล็กที่อยู่ไม่ห่างไกล ประมาณ 5 กิโลเมตรจากหน่วยพิทักษ์ ขญ. 2 (ผากระดาศ) มากนักเป็นสถานที่ท่องเที่ยวประจำท้องถิ่น ในช่วงอากาศร้อนจะมีชาวบ้านหนุ่มสาวไปเที่ยวกันมาก

- น้ำตกเหวไทร เป็นน้ำตกอีกแห่งหนึ่งที่อยู่ถัดไปจากน้ำตกเหวสุวัต ห่างจากน้ำตกเหวสุวัตประมาณ 700 เมตร น้ำตกนี้มีลักษณะเป็นหน้าผากกว้างเต็มลำห้วย สูงประมาณ 5 เมตร ในฤดูฝนน้ำตกนี้จะไหลแรงเต็มหน้าผาสวยงามน่าชมมาก การเดินทางไปที่น้ำตกเหวไทรไปได้ 2 เส้นทางคือ เดินต่อไปจากเหวสุวัตระยะทางประมาณ 700 เมตร หรือจะเดินไปจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ไปตามเส้นทางเดินเท้าสายกองแก้ว-เหวสุวัตก็ได้ ระยะทางประมาณ 11 กิโลเมตร ตามสองข้างทางเดินที่ผ่านไปจะมีสิ่งที่น่าสนใจอย่างอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น สมุนไพร และเห็ดป่า เป็นต้น

- น้ำตกเหวประทุนเป็นน้ำตกที่อยู่ในห้วยลำตะคองอีกแห่งเหมือนกัน อยู่ถัดจาก น้ำตกเหวไทรประมาณ 2 กิโลเมตรเศษ จะเดินทางจากน้ำตกเหวสุวัตไปก็ได้ หรือจะเดินจากบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ไปก็ได้ เดินตามเส้นทางเดินเท้าสายกรงแก้ว-เหวสุวัต ระยะทางประมาณ 8 กิโลเมตร น้ำตกนี้มีลักษณะเป็นหน้าผากกว้างและสูงสวยงามมาก

- น้ำตกมะนาวเป็นน้ำตกขนาดเล็กๆ ที่สวยงามอีกรูปแบบหนึ่ง อยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ เดินไปตามเส้นทางเดินเท้าออกจากด้านหลังโขนนาการ ท.ท.ท. เขาใหญ่ประมาณ 5-6 กิโลเมตร จะผ่านป่าดงดิบชั้นที่มีพันธุ์ไม้เล็กใหญ่และไม้สมุนไพรที่น่าสนใจศึกษา

- น้ำตกตาดตาภู น้ำตกนี้อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เกิดจากห้วยระย้าเป็นน้ำตกที่มีลักษณะเป็นโขดหินและลาดหินที่มีน้ำไหลหลั่นเป็นทอดลาดเอียงไปข้างล่างประมาณ 100 เมตร เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบพักค้างแรมในป่า ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร ใกล้เคียง ๆ น้ำตกจะมีทุ่งหญ้าสลับกับป่าซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของสัตว์ป่านานาชนิด ที่เห็นประจำ ได้แก่ แก้ง กวาง ช้างป่า กระต๊อง นกนานาชนิด เป็นต้น

- น้ำตกตาดตาคง เป็นน้ำตกที่ตั้งงามและสูงอีกแห่งหนึ่ง ที่อยู่ถัดไปจากน้ำตกตาดตาภูประมาณ 4 กิโลเมตรเศษ การเดินทางจะเริ่มต้นที่ด้านหลังของโขนนาการ ททท. เขาใหญ่ก็ได้ ระยะทางประมาณ 15 กิโลเมตร หรือจะเริ่มที่ กม. 5.5 ถนนเขาใหญ่ ปราชินบุรีก็ได้ ระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร

- กลุ่มน้ำตกผาตะแบก น้ำตกกลุ่มนี้เป็นน้ำตกขนาดเล็กมากนัก เกิดบนห้วยน้ำซับ ลักษณะของน้ำตกเป็นชั้นๆ ลดหลั่นกันลงไป 5 ชั้น จากปากทางเข้าบนถนนสายเขาใหญ่-ปราชินบุรีช่วงระหว่าง กม. 6.5 - 7 จะมีทางเดินเท้าที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จัดทำเอาไว้ เดินเข้าไปเพียง 500 เมตร ก็จะถึงน้ำตกแห่งแรก คือ น้ำตกผากระจาย และเดินต่อไปอีกจะถึงน้ำตกผาหินขวาง น้ำตกผารากไทร น้ำตกผาชมพู และน้ำตกผาตะแบก รวมระยะทางในการเดินเท้าทั้งสิ้นประมาณ 3 กิโลเมตรเศษ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. รูปแบบของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดระเบียบวิธีการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) โดยออกแบบสอบถาม (Questionnaire) และนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาแปรผล โดยข้อมูลบางส่วนเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติแปลงค่าเป็นร้อยละ และบางส่วนเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การพรรณนา เพื่อแสดงให้เห็นว่านักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่อย่างไร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดกลุ่มประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล

2. การกำหนดกลุ่มประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่เดินทางไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ในปี พ.ศ.2546

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวน 50 คน ในปี พ.ศ.2546 ช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม

2.3 การวางแผนเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกตัวอย่าง โดยไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) กล่าวคือ ผู้วิจัยไม่ทราบความน่าจะเป็นของแต่ละหน่วย ที่จะถูกเลือกเข้าเป็นตัวอย่าง ดังนั้น การสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgment Sampling) โดยจะทำการเก็บข้อมูล ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และเลือกเก็บข้อมูลเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเท่านั้น เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่าง อันเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด 50 คน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 เครื่องมือและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือและขั้นตอนการสร้างเครื่องมือหรือแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการดำเนินการสร้าง ตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากตำรา เอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามจะเกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยว การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านสื่อความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ข้อมูลเกี่ยวกับการให้คุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

3.2 การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยทำการทดสอบเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อขอคำแนะนำ และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม

4. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทศนคติ ความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ วารสาร สิ่งพิมพ์ และข้อมูลที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 50 คน ซึ่งจะเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่ท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

4.2 การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. รวบรวมแบบสอบถามตามความต้องการแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานเป็นค่าร้อยละ สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับเพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสำหรับข้อมูลส่วนที่เป็น การแสดงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ตามหลักทางสถิติ และแปรผลข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

1. ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นคำตอบประเภทเลือกตอบ ทำการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงนับความถี่ แล้วคำนวณค่าเป็นร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลต่างๆ ที่ใช้ในแบบสอบถาม

2. ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ไม่ใช้ค่าทางสถิติ ใช้การเขียนพรรณนา แสดงความคิดเห็นตามแบบสอบถาม และหาค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูลด้านต่างๆ ที่ใช้ในแบบสอบถาม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ จำนวน 50 ตัวอย่างและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผลเชิงคุณภาพ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 8 ตอน ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง

อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีอาณาเขตคาบเกี่ยวติดต่อกันถึง 11 อำเภอของ 4 จังหวัด คือจังหวัด สระบุรี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดนครนายก ได้รับสมญาว่าเป็นอุทยานมรดกของกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นป่าผืนใหญ่ในเทือกเขาพนมดงรัก ในส่วนหนึ่งของดงพญาไฟหรือดงพญาเย็นในอดีต ประกอบด้วยขุนเขาน้อยใหญ่สลับซับซ้อนหลายลูก เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารที่สำคัญถึง 5 สาย เช่น แม่น้ำนครนายก แม่น้ำมูล อุทยานสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ประกอบด้วยพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิด เช่น ช้างป่า กวาง เก้ง กระต่าย ตลอดจนมีเอกลักษณ์ทางธรรมชาติที่สวยงาม อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีเนื้อที่ 2,168.64 ตารางกิโลเมตร หรือ 1,355,396.96 ไร่ เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ธรรมชาติ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญนั่นก็คือ น้ำตกที่สวยงาม มีน้ำตกน้อยใหญ่เกิดขึ้นหลายแห่งในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งสำรวจพบและทำเส้นทางเดินเท้าไปถึงแล้วประมาณ 30 แห่ง ที่มีความสวยงามแตกต่างกันไปตามสภาพธรรมชาติของภูมิประเทศเป็นที่รู้จักกันดี เช่น น้ำตกนางรองและน้ำตกสาริกา น้ำตกกองแก้ว น้ำตกผากล้วยไม้ น้ำตกเหวสุวัต น้ำตกเหวนรก น้ำตกไม้ปล่อง น้ำตกวังเหว น้ำตกตะกร้อ น้ำตกสลดใจ น้ำตกสัมปลอย น้ำตกพันทิพย์ น้ำตกแก่งกฤษณา น้ำตกเหวจิกจัน น้ำตกเหวอีอ่า น้ำตกผาไทรคู่ น้ำตกผากระชาย น้ำตกแก่งหินเพลิง น้ำตกเหวไทร น้ำตกเหวประทุน น้ำตกมะนาว น้ำตกตาดตาภู น้ำตกตาดตาอง กลุ่มน้ำตกผาตะแบก

นอกจากมีสภาพแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามแล้ว ยังมีพันธุ์ไม้ และสัตว์ป่าอีกหลากหลายพันธุ์ จัดเป็นผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ และความหลากหลายทางชีวภาพสูง ประกอบกับมีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาลการดูแลจัดการผืนป่าของกรมอุทยานแห่งชาติจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากนักท่องเที่ยวทุกคนที่เข้าไปใช้พื้นที่ ในการช่วยกันดูแล รักษาและปกป้องผืนป่าไว้ให้อยู่เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจต่อไปตราบนานเท่านาน

1.1 จำแนกตามเพศ

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	18	36.00
หญิง	32	64.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 1 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 และเป็นเพศชาย มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00

1.2 จำแนกตามอายุ

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 15 ปี	-	-
16 – 24 ปี	22	44.00
25 – 34 ปี	16	32.00
35 – 44 ปี	5	10.00
45 ปี ขึ้นไป	7	14.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้มีอายุระหว่าง 16 - 24 ปี มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 25 - 34 ปี มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 และมีอายุตั้งแต่ 45 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 ตามลำดับ

1.3 จำแนกตามอาชีพ

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
นักเรียน	24	48.00
รับราชการ	1	2.00
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	3	6.00
ครู / อาจารย์	5	10.00
อื่น ๆ (แม่บ้าน ผู้เกษียณอายุ)	17	34.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 3 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนมากที่สุด มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมาคือเป็นผู้ที่มีอาชีพอื่น ๆ (แม่บ้าน ผู้เกษียณอายุ ผู้ที่ตกงาน) มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 และเป็นผู้ที่มีอาชีพครู มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

1.4 จำแนกตามระดับการศึกษา

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาที่สำเร็จสูงสุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	23	46.00
ปริญญาตรี	19	38.00
ปริญญาโท	6	12.00
ปริญญาเอก	2	4.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 4 สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมาคือเป็นผู้มีระดับการศึกษาที่ปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 เป็นผู้มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 และระดับการศึกษาปริญญาเอก 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4

2. ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยว

2.1 สิ่งดึงดูดใจในการมาท่องเที่ยว

ตาราง 5 แสดงจำนวน และร้อยละของสิ่งดึงดูดใจในการมาท่องเที่ยว

สิ่งดึงดูดใจในการมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
อยากมีประสบการณ์แปลกใหม่	32	64.00
ดูการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ	-	-
ราคาถูก	8	16.00
อื่น ๆ	10	20.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 5 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่อยากมีประสบการณ์แปลกใหม่ในการมาท่องเที่ยวมากที่สุด มีจำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 64.00 รองลงมาคืออื่น ๆ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และนักท่องเที่ยวเห็นว่า ราคาถูกช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยว มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ตามลำดับ

3. ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

3.1 จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยว

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของจำนวนครั้งที่มาเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

จำนวนครั้งที่มาเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	จำนวน	ร้อยละ
1 ครั้ง	47	94.00
2 ครั้ง	1	2.00
3 ครั้ง	-	-
มากกว่า 3 ครั้ง	2	4.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 6 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่เคยมาเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพียง 1 ครั้งมากที่สุด มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 94.00 รองลงมาคือมากกว่า 3 ครั้ง มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และ 2 ครั้ง มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

4. ข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ผ่านสื่อ

4.1 การรู้จักอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของการที่นักท่องเที่ยวรู้จักอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

การรู้จักอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	จำนวน	ร้อยละ
จากสื่อโฆษณา	2	4.00
จาก web site	-	-
จากเพื่อน	25	50.00
อื่น ๆ	23	46.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 7 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่รู้จักอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จากเพื่อนมากที่สุด มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคืออื่น ๆ มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 และรู้จักจากสื่อโฆษณา มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

4.2 วิธีการท่องเที่ยว

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของวิธีการท่องเที่ยว

วิธีการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
มาเที่ยวเอง	4	8.00
มาเที่ยวกับเพื่อน	16	32.00
มาเที่ยวกับครอบครัว	4	8.00
ซื้อทัวร์จากบริษัท ฯ	26	52.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 8 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่มาเที่ยวโดยการซื้อทัวร์จากบริษัท ฯ มากที่สุด มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 รองลงมาคือมาเที่ยวกับเพื่อน มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 มาเที่ยวกับครอบครัวและมาเที่ยวเอง มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ตามลำดับ

4.3 ระยะเวลาในการพักในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของระยะเวลาในการพักในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ระยะเวลาในการพักในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	จำนวน	ร้อยละ
ไปเช้าเย็นกลับ	27	54.00
พัก 1 คืน	9	18.00
พัก 2 คืน	10	20.00
พัก 3 คืนขึ้นไป	4	8.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 9 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่ไปเช้าเย็นกลับมากที่สุด มีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาคือ พัก 2 คืน มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และพัก 1 คืน มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 ตามลำดับ

4.4 ประสบการณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของการเคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก่อน

การเคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก่อน	จำนวน	ร้อยละ
เคย	15	30.00
ไม่เคย	35	70.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 10 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่ ไม่เคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก่อน มีจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 มากกว่านักท่องเที่ยวที่เคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก่อน มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00

4.5 ความประทับใจของนักท่องเที่ยว

ตาราง 11 แสดงจำนวนและร้อยละของความประทับใจของนักท่องเที่ยว

ความประทับใจของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ข้อความเชิงบวก	36	72.00
ข้อความเชิงลบ	-	-
ไม่ตอบ	14	28.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 11 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่มีความประทับใจในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มากที่สุด มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 72.00 โดยที่ไม่มีนักท่องเที่ยวที่ไม่มีความประทับใจในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

5. ข้อมูลความพร้อมในการเดินทางท่องเที่ยว

5.1 การเตรียมตัวก่อนมาท่องเที่ยว

ตาราง 12 แสดงจำนวน และร้อยละของการเตรียมตัวก่อนมาท่องเที่ยว

การเตรียมตัวก่อนมาท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เตรียมตัว	24	48.00
ค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต	8	16.00
อ่านหนังสือเกี่ยวกับ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวนี้	14	28.00
อื่น ๆ (โปรดระบุ)	4	8.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 12 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมตัวก่อนมาท่องเที่ยว มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมาคือ อ่านหนังสือเกี่ยวกับ สังคม วัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวนี้ก่อนมาท่องเที่ยว มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 และค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตก่อนมาท่องเที่ยว มีจำนวนเท่ากับ 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 ตามลำดับ

5.2 สิ่งที่ต้องเตรียมตัวในการเดินทาง

ตาราง 13 แสดงจำนวน และร้อยละของสิ่งที่ต้องเตรียมตัวในการเดินทาง

สิ่งที่ต้องเตรียมตัวในการเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
เตรียมคู่มือปฐมพยาบาลเบื้องต้น	18	36.00
รองเท้าสำหรับเดินป่า	14	28.00
กระติกน้ำ	10	20.00
อื่น ๆ (โปรดระบุ)	8	16.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 13 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่มีสิ่งที่ต้องเตรียมตัวในการเดินทาง คือเตรียมคู่มือปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 รองลงมาคือรองเท้าสำหรับเดินป่า มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 และเตรียมกระติกน้ำ มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

5.3 เหตุผลของการมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ตาราง 14 แสดงจำนวน และร้อยละของเหตุผลในการมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

เหตุผลในการมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	จำนวน	ร้อยละ
เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในชุมชน	4	8.00
เพื่อพักผ่อน	13	26.00
เพื่อค้นหาประสบการณ์แบบใหม่	31	62.00
อื่น ๆ (โปรดระบุ)	2	4.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 14 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่มีเหตุผลในการมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่เพื่อค้นหาประสบการณ์แบบใหม่ มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 62.00 รองลงมาเพื่อพักผ่อน มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00 และเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในชุมชน มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 ตามลำดับ

5.4 การเห็นสิ่งปฏิภูลเคลื่อนกลาดตามเส้นทางเดินป่า

ตาราง 15 แสดงจำนวน และร้อยละของการเห็นสิ่งปฏิภูลเคลื่อนกลาดตามเส้นทางเดินป่า

การเห็นสิ่งปฏิภูลเคลื่อนกลาดตามเส้นทางเดินป่า	จำนวน	ร้อยละ
เห็น	8	16.00
ไม่เห็น	42	84.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 15 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่ไม่เห็นสิ่งปฏิภูลเคลื่อนกลาดตามเส้นทางเดินป่า มีจำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 84.00 และเคยเห็นสิ่งปฏิภูลเคลื่อนกลาดตามเส้นทางเดินป่า มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00

6. ข้อมูลการรู้ถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

6.1 วิธีการจัดการขยะในการท่องเที่ยว

ตาราง 16 แสดงจำนวน และร้อยละของวิธีการจัดการขยะในการท่องเที่ยว

วิธีการจัดการขยะในการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ทิ้งไว้ข้างทางเดิน	2	4.00
เผาก่อนออกเดินทาง	-	-
เก็บเอามาทิ้งนอกพื้นที่อนุรักษ์	34	68.00
ทิ้งไว้ในที่จัดไว้ให้	14	28.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 16 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการขยะในการท่องเที่ยวด้วยการเก็บเอามาทิ้งนอกพื้นที่อนุรักษ์มากที่สุด มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 รองลงมาทิ้งไว้ในที่จัดไว้ให้ มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 และทิ้งไว้ข้างทางเดิน มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

6.2 วิธีการจัดการขยะของนักท่องเที่ยวอื่น ๆ ในการท่องเที่ยว

ตาราง 17 แสดงจำนวน และร้อยละของวิธีการจัดการขยะของนักท่องเที่ยวอื่น ๆ ในการท่องเที่ยว

วิธีการจัดการขยะของนักท่องเที่ยวอื่น ๆ ในการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ทิ้งไว้ข้างทางเดิน	3	6.00
เผาก่อนออกเดินทาง	5	10.00
เก็บเอามาทิ้งนอกพื้นที่อนุรักษ์	19	38.00
ทิ้งไว้ในที่จัดไว้ให้	23	46.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 17 สรุปได้ว่า วิธีการจัดการขยะของนักท่องเที่ยวอื่น ๆ ในการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ทิ้งไว้ในที่จัดไว้ให้ มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมา เก็บเอามาทิ้งนอกพื้นที่อนุรักษ์ มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 38.00 และเผาก่อนออกเดินทาง มีจำนวนเท่ากับ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

6.3 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ตาราง 18 แสดงจำนวน และร้อยละความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	จำนวน	ร้อยละ
ข้อความเชิงบวก	39	78.00
ข้อความเชิงลบ	11	22.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 18 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เห็นว่าสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่สมบูรณ์ น่าท่องเที่ยว จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 78.00 และควรพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมในเขตอุทยาน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00

7. ข้อมูลพฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยว

7.1 ความจำเป็นของการมีห้องสุขาตามเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 19 แสดงจำนวนและร้อยละของความจำเป็นที่มีห้องสุขาตามเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว

ความจำเป็นที่มีห้องสุขาตามเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
จำเป็น	30	60.00
ไม่จำเป็น	20	40.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 19 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความจำเป็นที่มีห้องสุขาตามเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และนักท่องเที่ยวเห็นว่าไม่มีความจำเป็น มีจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

7.2 การเห็นนักท่องเที่ยวเด็ดดอกไม้ ใบไม้ หรือขุดต้นไม้เล็ก ๆ ตัดมือออกมาจากป่า

ตาราง 20 แสดงจำนวน และร้อยละของการเห็นนักท่องเที่ยวคน เด็ดดอกไม้ ใบไม้ หรือขุดต้นไม้เล็ก ๆ ตัดมือออกมาจากป่า

การเห็นนักท่องเที่ยวคน เด็ดดอกไม้ ใบไม้ หรือขุดต้นไม้เล็ก ๆ ตัดมือออกมาจากป่า	จำนวน	ร้อยละ
เห็น	10	20.00
ไม่เห็น	40	80.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 20 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นนักท่องเที่ยว เด็ด ดอกไม้ ใบไม้ หรือขุดต้นไม้เล็ก ๆ ตัดมือออกมาจากป่า มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 และเคยเห็นนักท่องเที่ยว เด็ดดอกไม้ ใบไม้ หรือขุดต้นไม้เล็ก ๆ ตัดมือออกมาจากป่า มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

7.3 การเห็นการทำลายสิ่งแวดล้อม

ตาราง 21 แสดงจำนวน และร้อยละของการเห็นการทำลายสิ่งแวดล้อม

การเห็นการทำลายสิ่งแวดล้อม	จำนวน	ร้อยละ
ทำลาย	18	36.00
ไม่ทำลาย	6	12.00
ไม่ตอบ	26	52.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 21 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่ เคยเห็นการทำลายสิ่งแวดล้อม จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.00 และไม่เคยเห็นการทำลายสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 และไม่แสดงความคิดเห็นมากที่สุด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00

7.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยว

ตาราง 22 แสดงจำนวน และร้อยละของความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้พบ

จำนวนนักท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้พบ	จำนวน	ร้อยละ
มากเกินไป	3	6.00
ปานกลาง	25	50.00
น้อย	22	44.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 22 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้พบมีปานกลาง มีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือน้อย มีจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 และมากเกินไป มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

8. ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

8.1 ความสมบูรณ์ทางธรรมชาติในเส้นทางท่องเที่ยว

ตาราง 23 แสดงจำนวน และร้อยละของความสมบูรณ์ทางธรรมชาติในเส้นทางท่องเที่ยว

ความสมบูรณ์ทางธรรมชาติในเส้นทางท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
มาก	26	52.00
ปานกลาง	21	42.00
น้อย	3	6.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 23 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เห็นว่าการสมบูรณ์ทางธรรมชาติในเส้นทางท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 รองลงมาคือมีความสมบูรณ์ อยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 42.00 และมีความสมบูรณ์อยู่ในระดับน้อย มีจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

8.2 การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อรักษาความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ

ตาราง 24 แสดงจำนวน และร้อยละของการควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อรักษาความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อรักษาความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ	จำนวน	ร้อยละ
ควร	46	92.00
ไม่ควร	4	8.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 24 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่คิดว่าควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อรักษาความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 92.00 และไม่ควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อรักษาความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00

8.3 ความพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ตาราง 25 แสดงจำนวน และร้อยละของความพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ความพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
มาก	33	66.00
ปานกลาง	16	32.00
น้อย	1	2.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 25 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่มีระดับความพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมาคือระดับปานกลาง มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 และมีระดับความพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

8.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวมิให้เสื่อมโทรม

ตาราง 26 แสดงจำนวน และร้อยละของการเห็นด้วยว่าแหล่งท่องเที่ยวควรได้รับการอนุรักษ์มิให้ถูกทำลายจนเสื่อมโทรม

การเห็นด้วยว่าแหล่งท่องเที่ยวควรได้รับการอนุรักษ์มิให้ถูกทำลายจนเสื่อมโทรม	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วย	50	100.00
ไม่เห็นด้วย	-	-
รวม	50	100.00

จากตาราง 26 สรุปได้ว่านักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ทั้งหมดเห็นด้วยว่าแหล่งท่องเที่ยวควรได้รับการอนุรักษ์มิให้ถูกทำลายจนเสื่อมโทรม มีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

8.5 ความสนใจที่จะให้การสนับสนุนการประหยัดพลังงานในเขตอุทยาน

ตาราง 27 แสดงจำนวน และร้อยละของความสนใจที่จะให้การสนับสนุนให้มีนโยบายการประหยัดไฟฟ้า น้ำ และแยกขยะ ในสถานที่พักที่ทางเขตอุทยาน

ความสนใจที่จะให้การสนับสนุนให้มีนโยบายการประหยัดไฟฟ้า น้ำ และแยกขยะ ในสถานที่พักที่ทางเขตอุทยาน	จำนวน	ร้อยละ
ยินดี	40	80.00
ไม่ยินดี	1	2.00
ไม่แน่ใจ	9	18.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 27 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่มีความยินดีที่จะให้การสนับสนุนให้มีนโยบายการประหยัดไฟฟ้า น้ำ และแยกขยะ ในสถานที่พักที่ทางเขตอุทยาน มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาคือไม่แน่ใจที่จะให้การสนับสนุนให้มีนโยบายการประหยัดไฟฟ้า น้ำ และแยกขยะ ในสถานที่พักที่ทางเขตอุทยาน มีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 และไม่ยินดีที่จะให้การสนับสนุน มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

8.6 สิ่งที่ต้องปรับปรุง เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ตาราง 28 แสดงจำนวน และร้อยละของสิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สิ่งที่จะต้องมีการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	จำนวน	ร้อยละ
ข้อความเชิงบวก	14	28.00
ข้อความเชิงลบ	1	2.00
ไม่ตอบ	35	70.00
รวม	50	100.00

จากตาราง 28 สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ควรมีการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 และไม่เห็นด้วยที่ควรมีการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีการทำลายธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผล

การวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นี้กำหนดความมุ่งหมายของการศึกษาเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่มีต่อสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และเพื่อศึกษาตัวแปรและปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ โดยสุ่มจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวต่างประเทศที่เดินทางไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งในปี พ.ศ.2545 มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จำนวน 695,740 คน (กรมป่าไม้ 2545) การกำหนดขนาดตัวอย่างใช้วิธีเปิด ตาราง Yamane (Taro Yamane, 1967 : 886) ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 50 คน การสุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Judgment Sampling) และเลือกเก็บข้อมูลเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเท่านั้น เพื่อให้ได้ขนาดตัวอย่างอันเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดจำนวน 50 คน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
2. เพื่อศึกษาตัวแปร และปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

สมมุติฐานในการวิจัย

1. เพศแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นทางการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
2. อายุแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นทางการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
3. อาชีพแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นทางการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
4. การศึกษาแตกต่างกันมีผลต่อความคิดเห็นทางการท่องเที่ยวแตกต่างกัน
5. วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
6. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

7. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านสื่อ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

8. ความพร้อมในการเดินทางท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

9. พฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

10. การรู้ถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในการท่องเที่ยวเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

เครื่องมือหรือแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ดังนี้
ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยว

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ส่วนที่ 4 ข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านสื่อ

ส่วนที่ 5 ข้อมูลความพร้อมในการเดินทางท่องเที่ยว

ส่วนที่ 6 ข้อมูลการรู้ถึงคุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ส่วนที่ 7 ข้อมูลพฤติกรรมในการเดินทางท่องเที่ยว

ส่วนที่ 8 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

แหล่งข้อมูล (Source of Data) การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory Research) โดยมุ่งศึกษาความคิดเห็นต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ใช้แหล่งข้อมูล 2 ส่วน คือ

1. แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้มาจากการศึกษาค้นคว้าจากข้อมูลที่มีผู้รวบรวมไว้ทั้งหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน ดังนี้

1.1 เอกสารเผยแพร่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมป่าไม้

1.2 หนังสือพิมพ์ธุรกิจ วารสารต่าง ๆ

1.3 หนังสือทางวิชาการ บทความ วิทยานิพนธ์ และรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4 ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต

2. แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้จากการใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อสอบถามถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อสภาพแวดล้อมเพื่อที่จะได้เป็นข้อมูลสำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว และนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์สำหรับธุรกิจการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งธุรกิจการท่องเที่ยวจะสามารถนำ ข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และให้ข้อมูลความรู้ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่

นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาเที่ยวชมอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ รวมทั้งการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมต่อแหล่งท่องเที่ยว และมีความตระหนักต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ยั่งยืนตลอดไป

ผลจากการวิจัย เพื่อการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ สรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 36.00 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.00 โดยนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุ 16 - 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมาคือ 25 - 34 ปี และอายุ 45 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 32.00 และคิดเป็นร้อยละ 14.00 ตามลำดับ ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.00 รองลงมาคือ เป็นผู้มีอาชีพอื่น ๆ (แม่บ้าน ผู้เกษียณอายุ ผู้ที่ตกงาน) คิดเป็นร้อยละ 34.00 และผู้มีอาชีพครู คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

ส่วนของระดับการศึกษาพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นผู้มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมาคือเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 38.00 และเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 12.00 ตามลำดับ

2. ข้อมูลวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยว

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาประสบการณ์แบบใหม่มากที่สุด รองลงมาคือ เพื่อพักผ่อน และเพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมในชุมชน ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

จากการศึกษาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่านักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก่อน โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.00 มากกว่านักท่องเที่ยวที่เคยมีประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มาก่อน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 30.00

นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีความประทับใจในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มากที่สุด คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.00 โดยที่ไม่มีนักท่องเที่ยวที่ไม่มีความประทับใจในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และพบว่านักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่ไม่ได้เตรียมตัวก่อนมาท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.00

รองลงมาคือ อ่านหนังสือเกี่ยวกับสังคม วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวนี้มาก่อนมาเที่ยวโดยมีค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 28.00 และค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตก่อนมาท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 16.00 ตามลำดับ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่มีสิ่งที่จะต้องเตรียมตัวในการเดินทาง คือ เตรียมคู่มือปฐมพยาบาลเบื้องต้น คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.00 รองลงมาคือรองเท้าสำหรับเดินป่า คิดเป็นค่าเฉลี่ย ร้อยละ 28.00 และเตรียมกระติกน้ำ คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

4. ข้อมูลการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านสื่อ

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวผ่านสื่อของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่รู้จักอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่จากเพื่อนมากที่สุดมีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคืออื่นๆ มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 และรู้จักจากสื่อโฆษณา มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ

5. ข้อมูลความพร้อมในการเดินทางท่องเที่ยว

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีสิ่งที่จะต้องเตรียมตัวในการเดินทาง คือ เตรียมคู่มือปฐมพยาบาลเบื้องต้นมีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 และเตรียมกระติกน้ำมีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ตามลำดับ

6. ข้อมูลการรู้จักคุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

จากการศึกษาข้อมูล การรู้จักคุณค่าสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความประทับใจในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มากที่สุด มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 72.00 โดยที่ไม่มีนักท่องเที่ยวที่ไม่มีความประทับใจในการท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติใหญ่

7. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากการศึกษาข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมกรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่ไม่เห็นสิ่งปฏิภูลเคลื่อนกลาดตามเส้นทางเดินป่า โดยมีค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 84.00 และเคยเห็นสิ่งปฏิภูลเคลื่อนกลาดตามเส้นทางเดินป่า คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 16.00 นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่มีวิธีการจัดการขยะในการท่องเที่ยวด้วยการเก็บเอามาทิ้งนอกพื้นที่อนุรักษ์มากที่สุด โดยคิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 68.00 รองลงมาทิ้งไว้ในที่จัดเก็บไว้ให้ คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 28.00 และทิ้งไว้ข้างทางเดิน คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 4.00 ตามลำดับ และพบว่า วิธีการจัดการขยะของนักท่องเที่ยวอื่นๆ ในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ทิ้งไว้ในที่จัดไว้ให้ คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมาคือ

เก็บเอามาทั้งนอกพื้นที่อนุรักษ์ คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 38.00 และเผาก่อนออกเดินทาง มีค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

8. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เห็นว่าเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวมีห้องสุขาที่จัดไว้ให้ คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.00 และเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยวไม่มีห้องสุขาที่จัดไว้ให้สำหรับนักท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 22.00 และนักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เห็นว่ามีความจำเป็นที่มีห้องสุขาตามเส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 60.00 และนักท่องเที่ยวเห็นว่าไม่มีความจำเป็น คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 40.00 จากการเดินทางท่องเที่ยวในป่า พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่ไม่เคยเห็นนักท่องเที่ยวเด็ดดอกไม้ ใบไม้ หรือขุดต้นไม้เล็กๆ ตัดมือออกมาจากป่า คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 80.00 และเคยเห็นนักท่องเที่ยวเด็ดดอกไม้ ใบไม้ หรือขุดต้นไม้เล็กๆ ตัดมือออกมาจากป่า คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 20.00 และจากการเดินทางท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เคยเห็นการทำลายสิ่งแวดล้อม คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 36.00 และไม่เคยเห็นการทำลายสิ่งแวดล้อม คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 12.00 และจากการเดินทางท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนนักท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้พบมีปานกลาง คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ น้อย คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 44.00 และมากเกินไป คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 6.00 ตามลำดับ และจากการศึกษาถึงความสมบูรณ์ทางธรรมชาติในเส้นทางท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เห็นว่าความสมบูรณ์ทางธรรมชาติในเส้นทางท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 52.00 รองลงมาคือ มีความสมบูรณ์อยู่ในระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 42.00 และมีความสมบูรณ์อยู่ในระดับน้อย คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

จากการศึกษาข้อมูลของการควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อรักษาความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ส่วนใหญ่คิดว่าควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อรักษาความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 92.00 และไม่ควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์เพื่อรักษาความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 8.00 และจากการศึกษาข้อมูลของความพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีระดับความพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 32.00 และมีระดับความพอใจในการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับน้อย คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ จากการศึกษาค้นคว้าการเห็นด้วยว่าแหล่งท่องเที่ยวควรได้รับการอนุรักษ์มิให้

ถูกทำลายจนเสื่อมโทรม พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ทั้งหมดเห็นด้วยว่า แหล่งท่องเที่ยวควรได้รับการอนุรักษ์มิให้ถูกทำลายจนเสื่อมโทรมคิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 100.00

จากการศึกษาข้อมูลของความสนใจให้การสนับสนุน ให้มีนโยบายการประหยัด ไฟฟ้า น้ำ และแยกขยะในสถานที่พักที่ทางเขตอุทยาน พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่มีความยินดีที่จะให้มีการสนับสนุนให้มีนโยบายการประหยัดไฟฟ้า น้ำ และแยกขยะในสถานที่พักที่ทางเขตอุทยาน คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาคือ ไม่แน่ใจที่จะให้การสนับสนุนให้มีนโยบายการประหยัดไฟฟ้า น้ำ และแยกขยะในสถานที่พักที่ทางเขตอุทยาน คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 18.00 และไม่ยินดีให้การสนับสนุน คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ และจากการศึกษาของสิ่งที่ควรมีการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า นักท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ควรมีการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 28.00 และไม่เห็นด้วยที่ควรมีการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คิดค่าเฉลี่ยเป็นร้อยละ 2.00

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย การศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ มีวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อค้นหาประสบการณ์แบบใหม่ โดยสื่อที่นักท่องเที่ยวได้รับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุดคือ นิตยสาร/วารสาร การท่องเที่ยว จากเพื่อน ๆ และจากสื่อโฆษณา และเมื่อนำข้อมูลการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ พบว่า การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านสื่อมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

ด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับสูง กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ทราบว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรรักษาแหล่งท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิม แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศแต่ละแห่งควรให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว เพื่อช่วยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้น

สำหรับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่นั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาเที่ยวเป็นครั้งแรกและมีผู้ร่วมเดินทาง 2 - 10 คน ส่วนใหญ่มากับเพื่อนและพักในอุทยาน 1 คืน ก่อนที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางมาเที่ยวที่เขตอุทยานแห่งชาติ

เขาใหญ่ นักท่องเที่ยวจะศึกษาข้อมูลการเดินทางก่อนออกเดินทางมาเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มาบ้าง และพบว่านักท่องเที่ยวจะนำเอาขยะในระหว่างการเดินทาง ท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ออกมาทิ้งนอกเขตอุทยาน

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวและเข้าใจเป็นอย่างดี ดังนั้นการประชาสัมพันธ์และรณรงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงควรกระทำอย่างต่อเนื่อง สำคัญที่สุดคือคนไทยทุกคนควรเป็นผู้ที่มีจิตสำนึกต่อทรัพยากรที่เป็นสาธารณสมบัติที่สำคัญของบรรพบุรุษและเป็นสมบัติของลูกหลานของตนในอนาคต

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมในเขตอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ผู้วิจัยได้รับข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

1. ควรอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวไว้ให้คงสภาพเดิม อย่าให้ความเจริญทางด้านวัตถุเข้าไปทำลายความเป็นธรรมชาติ เพื่อให้สถานที่ท่องเที่ยวได้คงอยู่ในสภาพเดิมต่อไปตราบนานเท่านาน

2. ภาครัฐ ภาคเอกชนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องควรให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงเดิมกับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อจะได้มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมช่วยกันในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตราบนานเท่านาน โดยให้ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้องเป็นภาษาต่างๆ กับนักท่องเที่ยวในการเข้าเที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในประเทศไทย

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เพื่ออนุรักษ์สภาพธรรมชาติของพื้นที่ให้คงอยู่ตามธรรมชาติโดยการศึกษาความเข้าใจของนักท่องเที่ยวต่อการปฏิบัติตนในการเดินทางท่องเที่ยวในสถานที่สำคัญต่างๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติว่าปฏิบัติตนถูกต้องหรือไม่เพื่อพัฒนาให้นักท่องเที่ยวได้มีจิตสำนึกในการช่วยกันดูแลรักษาสถานที่ท่องเที่ยวให้คงความเป็นธรรมชาติสืบต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองวิชาการและฝึกอบรม. (2533, มกราคม). “การท่องเที่ยวของไทย”, *จุลสารการท่องเที่ยว* 9(1).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 30 ปี ททท., 2533.
- กันยา สุวรรณแสง. (2538). *จิตวิทยาทั่วไป*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- งานวิเคราะห์กองสถิติและวิจัย. (2546, มกราคม). “ธุรกิจท่องเที่ยว”, *วารสารเชิงข่าววิเคราะห์รายเดือน*. 16(4).
- ชัยยา วิชชาวุธ. (2523). *การวิจัยเชิงจิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูดา จิตพิทักษ์. (2525). *พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บริษัท สารมวลชน จำกัด.
- ณรงค์เดช นวลมีชื่อ. (2540). “Ecotourism ฤทางออกเพียงแค่กระแส”, *ททท. จุลสารการท่องเที่ยว*. 16 (4).
- ดุษฎี ชุมสาย, มล. และญิบพัน พรหมโยธี. (2527). *ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ทัศนัย สุนทรวิภาค. (2532). *พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเมืองไทยของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ณ เมืองพัทยา*. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธรรมบุญ ทวีกุล. (2530). *การศึกษาพฤติกรรมกรอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสวนสาธารณะของประชาชน ศึกษากรณีผู้มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- นวรรตน์ ไกรพานนท์. (2539). “นิเวศสัญจร กลยุทธ์ร่วมประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน”, *วารสารนิเวศวิทยา*. 23(1).
- นัยนา คุปติมันัส. (2545). *ทัศนคติและพฤติกรรมที่มีต่อการท่องเที่ยวในประเทศของคนวัยทำงานหลังสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บรรพต วีระสัย. (2524). *สังคมวิทยามานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2539). “มาช่วยกันส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์กันเถิด”, *เอกสารประกอบการสัมมนาพัฒนาการท่องเที่ยวไทยทิศทางที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- ปนัดดา ภัคดีภูวาล. (2540). การสื่อสารเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยวของมุกคฤหเทศก์ไทย. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (นิเทศศาสตร์พัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). ทศนคติการวัดความเปลี่ยนแปลง และพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพฑูริย์; และวิลาสวงค์ พงศบุตร. (2536). คู่มือการอบรมมคฤหเทศก์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. (2539). "การดำเนินการเรื่อง Ecotourism ในประเทศไทย", *Newsletter*. 1(1).
- วรรณพร วณิชชานุกร. (2540). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ *Ecotourism*. กรุงเทพฯ : กองวิชาการและฝึกอบรม. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วรรณพร วณิชชานุกร; วรรณวิภา จิตุชัย; และมาลี บุษยะมา. (2541). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. ถ่ายเอกสาร.
- วิริยาภา ช่างเรียน, ม.ร.ว. "มรดกจากธรรมชาติ ทรัพยากรที่ต้องถนอมรักษา", *จุลสารการท่องเที่ยว*. ฉบับปีที่ 10 เล่มที่ 3 (กรกฎาคม 2534).
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2532, ตุลาคม). "การท่องเที่ยวเกี่ยวเนื่องอนุรักษ์เพียงใด", *จุลสารการท่องเที่ยว*. 8(4).
- ศกลวรรณ พาเรือง. (2540). องค์ประกอบที่ส่งเสริมพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของนิสิต นักศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. (การประชาสัมพันธ์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีประภา ชัยวรวัฒน์. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรียา และประภัสสร นิยมธรรม. (2519). *โปรแกรมการเรียนรู้จิตวิทยา*. กรุงเทพฯ : เซ็นทรัลเอ็กเพรสศึกษาการพิมพ์.
- สมจิต สุพรรณทัศน์. (2526). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ : คณะสาธาณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาสิต. (2526). *การปรับปรุงพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พีระพานิช.
- สุชา และสุรางค์ จันทร์เอม. (2520). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.
- สุรศักดิ์ ขุนณรงค์. (2539). ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษากรณีแหล่งท่องเที่ยวประเภทถ้ำ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

- เสรี เวชบุษกร. (2538). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ : มติชนรายวัน.
- อมรชาติ จักรไพวงศ์. (2530). *ความรู้และพฤติกรรมการใช้แก๊สหุงต้ม ของแม่บ้านในเขต กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (สิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2544). *ยุทธศาสตร์การจัดปัญหาความยากจน*. กรุงเทพมหานคร. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ "กรอบความคิดการพัฒนา ประเทศในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9" เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2542 ณ โรงแรมปรี๊นท์พาลาส กรุงเทพมหานคร.
- Mc Intosh, Robert W. *Tourist Principles. (1972). Practices and Philosophies.* (2nd printing). Grid Inc.
- Pearce, Douglas. (1981). *Tourist Development*. Long Man Group Ltd..
- Yamane, Taro. (1967). *Statistic, An Introductory Analysis*. 2nd ed. New York : Harper and Row.
- กรมป่าไม้. (2546). *ข้อมูลอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่*. สืบค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2546, จาก <http://www.forest.go.th/watershed/Thai/Concept/policyfo.html>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). *สถิติการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ* เข้า. สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2545, จาก <http://www.tat.or.th>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

QUESTIONNAIRES

A STUDY OF TOURISTS' OPINIONS ON ENVIRONMENTAL CONDITIONS AT KHAOYAI NATIONAL PARK

Country of Resident..... **Nationality**.....

1. Sex () male () female

2. Age
 - () younger than 15 years
 - () 16 – 24 years () 25 – 34 years
 - () 35 – 44 years () 45 years or older

3. What is your occupation?
 - () student () government official
 - () personal business / corporate () teacher
 - () other.....

4. What is your highest level of education?
 - () lower than a bachelor degree
 - () a bachelor degree
 - () a masters degree
 - () a doctoral degree

5. How many times have you ever been in Khaoyai National Park?
 - () 1st time () 2nd time
 - () 3rd time () more than three times.

6. How do you know Khaoyai National Park?
 - () from the advertisement
 - () from web site
 - () from friend
 - () other (Please specify).....

7. How did you organize this trip?

You came by yourself

You came with friend(s)

You came with family

You came with a tour company

8. How long will you stay in Khaoyai National Park?

return back in one day

stay one night

stay 2 nights

stay for more than 3 nights

9. Have you ever had an ecotour before?

Yes

No

If yes, in which country?

.....
.....

10. What impressed you?

.....
.....
.....
.....

11. What did not impress you?

.....
.....
.....
.....

12. What attracted you to trek in Thailand?
- search for new experiences
 - advertisements
 - cheap prices
 - Others (please specify).....
13. How did you prepare for this trip?
- No special preparation
 - I got information from internet
 - I read books about Thai society, culture and traditions.
 - Other (please specify)
14. What did you prepare before starting to trek?
- first aid medical kit
 - special shoes for trekking
 - water canteen
 - other (please specify).....
15. What reasons make you come to Khaoyai National Park?
- to seek new experiences
 - to learn about the cultural of local communities
 - for a holiday
 - other (please specify).....
16. Did you see any garbage littering the ground during your trip?
- Yes No
17. During the trip, what did you do with your litter?
- left it on the ground
 - burned it before moving on

took the garbage with me out of the park

dropped it in the bin provided

18. What did you see other tourist do with their garbage?

leave it on the ground

burn it before moving on

take the garbage with them out of the park

drop it in the bin provided

19. During the trip, did you see any lavatories provided on the way for tourists?

Yes

No

20. If not, do you think it is necessary?

Yes

No

21. Did you see any tourist pick flowers, leaves or little plants?

Yes

No

22. If yes, do you think he or she has damaged the environment?

Yes, what should be done?

.....

No, because.....

23. For the sustainability of nature, what do you think of the number of tourists you have met on the route?

too many

medium

few

24. Please rate the abundance of flora and fauna on the route of this trip.

high

medium

low

25. Do you think tourists should participate in maintaining nature?

Yes

No

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

รายชื่อ	ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน
1. ผศ.ดร. ไพโรจน์ เบาใจ	ที่ปรึกษาสถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร. พิสิษฐ์ สารวิจิตร	ที่ปรึกษาสถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ วัลลิกา โตจินดา	ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. JOHN MIDDLETON. MSc, Ph.D.	Centre for the Environment Brock University, Can

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ-ชื่อสกุล	นางสาว บัวอหงค์ ศรีสุวรรณ
วันเดือนปีเกิด	5 เมษายน 2508
สถานที่เกิด	จังหวัดแพร่
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	213 หมู่ 9 บ้านดงพัฒนา ต.บ้านหนอง อ.สอง จ.แพร่ 54120

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน มัคคุเทศก์ (อิสระ)

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2520	ประถมศึกษา จากโรงเรียนชุมชนบ้านหนองเหนือ
พ.ศ.2523	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนสองพิทยาคม
พ.ศ.2527	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม
พ.ศ.2544	ปริญญาตรี (มนุษยศาสตร์ การโรงแรมและการท่องเที่ยว) จากมหาวิทยาลัยสยาม
พ.ศ.2548	ปริญญาโท (ศึกษาศาสตร์ การมัธยมศึกษา การสอนสิ่งแวดล้อม) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ